

Jaarverslag 2015

BISDOM ROTTERDAM

Jaaroverzicht en kerncijfers van het bisdom

Inhoud

1	Voorwoord Mgr. Van den Hende	p. 3
2	Jaaroverzicht 2015	p. 4
3	Financiële paragraaf Jaarrekening 2015 bisdom Rotterdam	p. 25
4	Ledenadministratie (Kerkbalans) Interview met de algemeen econoom Portefeuillehouders fondsenwerving	p. 30
5	Kerncijfers bisdom Rotterdam	p. 34
6	Parochies op de kaart	p. 36
7	Goede doelen bisdom Rotterdam	p. 39
8	ANBI	p. 42
9	Activiteitenagenda bisschop Van den Hende	p. 45

1 Voorwoord

Mgr. Van den Hende

Voor u ligt een handzame uitgave om terug te blikken op 2015. Naast een overzicht van een aantal activiteiten van bisdom en bisschop is er een overzicht van de financiële huishouding van het bisdom Rotterdam.

Het is belangrijk om de tijd die achter ons ligt niet simpelweg de rug toe te keren, ook al zeggen de Romeinen: *tempus currit* (de tijd rent) en luidde een spreuk bij mijn grootmoeder aan de muur: *mensch, wilt merken, de tijd heeft vlercken*. Het gaat er om dat wij onze dagen en jaren naar waarde schatten (cf psalm 90, 12). We zijn immers in geloof onderweg, en worden voortdurend uitgedaagd om te bouwen aan de Kerk als een netwerk van liefde.

In de loop van de tijd zijn het concrete mensen en middelen die bijdragen aan de opbouw en voortgang van de Kerk door de tijd, om in kracht van de Geest mee te werken aan een beschaving van liefde die van betekenis is voor heel de wereld, dichtbij en verder weg.

Zo gezien, is het Jaaroverzicht 2015 niet alleen bedoeld als een presentatie van ons kunnen en doen, maar vooral ook om te beseffen waartoe de Heer en zijn evangelie inspireren.

Graag bied ik u dit Jaarverslag 2015 aan, in het besef dat veel dingen beter kunnen, met het verlangen daar in gezamenlijkheid aan te blijven werken. Dank voor uw aller inzet in de verschillende geledingen van ons bisdom.

Met vertrouwen mogen we terugkijken op 2015 en tegelijkertijd is het nodig om de blik gericht te houden op wat komt, heel bijzonder in het jaar 2016, waarin het bisdom Rotterdam zestig jaar bestaat, en we getekend worden door het heilig jaar van barmhartigheid.

+ Johannes van den Hende
Bisschop van Rotterdam

2 Jaaroverzicht 2015

Januari 2015

Op zondag 4 januari nam pastoor Bakker afscheid als rector van Vronesteyn, Centrum voor de priester- en diakenopleiding in het bisdom. Hij was op 1 januari opgevolgd door rector Broeders. Het afscheid werd gevierd met een eucharistieviering in de H.H. Petrus en Pauluskerk in Leidschendam. Mgr. Van den Hende was hoofdcelebrant en een twintigtal priesters concelebreerde. Tijdens de aansluitende receptie op Vronesteyn bedankte de bisschop rector Bakker. Deze op zijn beurt bedankte de bisschop en zijn voorganger Mgr. Van Luyn voor het in hem gestelde vertrouwen. Hij bedankte ook de vele mensen die betrokken zijn op de priester- en diakenopleiding en gaf aan: “Het grootste afscheidscadeau zijn de wijdingen van november, de nieuwe broeders in het priesterschap en diaconaat, en met hen wil ik in het pastoraat gaan staan. Kardinaal Kasper zegt: laten we in deze enerverende tijd dienaars van de vreugde zijn.”

Op maandag 5 januari startten de bisschop en medewerkers van het bisdombureau het nieuwe jaar met een studiedag op Vronesteyn. Godsdienstsocioloog dr. Theo Schepens hield een inleiding over de kerkelijke statistieken. Hij sprak over de teruggang in kerkbezoek en ledenaantallen sinds de jaren '80. “De situatie in kerkelijk Nederland is problematisch, maar veel hangt af van hoe je ermee omgaat. Je kunt niet veel doen aan de secularisatie, maar wel aan hoe actief je bent.” In een minderheidssituatie zijn katholieke parochies vaak actiever rond bijvoorbeeld contactpersonen, jongerengroepen, kindernevendiensten, catechese voor volwassenen, contact zoeken met nieuwkomers. Ook zijn ze actiever waar het gaat om de actie Kerkbalans, een persoonlijke benadering, openheid over de begroting, het sturen van een herinnering, het geven van informatie over schenkingen en legaten. Hoe kleiner de gemeenschap hoe groter de opdracht,” aldus Theo Schepens. In de verdere ochtend en in de middag spraken de bisdommedewerkers en de bisschop hierover door in groepen.

“De heilige Laurentius is een belangrijke heilige voor de Kerk van Rotterdam. We worden er door hem steeds opnieuw aan herinnerd dat diaconie, geworteld in Christus, een levende opdracht moet blijven en behoort tot de zending van de Kerk.” Dit zei Mgr. Van den Hende op vrijdag 23 januari tijdens een bijeenkomst van theologiestudenten, die was georganiseerd door Sjofar. De avond opende met een eucharistieviering in de kathedraal. Na een gezamenlijke maaltijd sprak de bisschop over de betekenis van de heilige diaken Laurentius voor het dienstwerk in het bisdom Rotterdam.

Sjofar, Bijeenkomst van theologiestudenten op 23 januari.

Foto: Peter van Mulken

De heilige Laurentius (225-258) werd geboren in Spanje, maar trok naar Rome en werkte daar als diaken. “Laurentius is een bijzondere heilige voor onze stad, waar zoveel mensen hun geboortegrond elders hebben gehad, want hoeveel migranten wonen er niet in Rotterdam? Daarmee hebben we in Laurentius dus eigenlijk een migrantendiaken heilige.” De bisschop schetste het dienstwerk van Laurentius en de andere diakens in de stad Rome. Laurentius was de ‘eerste’ onder hen, waarbij hij de schatten, de gelden, van het bisdom beheerde. In de Bijbel wordt enkele malen geschreven over het werk van de diakens. Een belangrijke tekst is Handelingen 6, 1-6, waar wordt gesproken over ‘de zorg voor de ondersteuning’, meer letterlijk ‘de dienst van de tafels’, en waarin zeven diakens door de apostelen worden aangesteld. De diakens waren niet de enigen die verantwoordelijk waren voor de uitdeling, want dat was een verantwoordelijkheid voor de

hele christengemeenschap. Daarnaast was de inzet van diakens breder dan de bedeling, de ondersteuning. Over diakens als Stefanus en Filippus wordt in Handelingen verteld, dat ze meededen aan de verkondiging van het Woord en dat ze ook doopten. Bisschop Van den Hende: “Laurentius als diaken beheert het geld en dient aan de tafel van de Heer. De eucharistie leidt tot naastenliefde en is niet volledig zonder liefdewerken. De diaken leert in de eucharistie wat liefde is, en mag dit delen met de armen en de weduwen en de wezen. De heilige Laurentius is van grote betekenis voor ons nu. We worden er door hem steeds opnieuw aan herinnerd dat diaconie, geworteld in Christus, een levende opdracht moet blijven. We moeten bidden, verkondigen en liturgie vieren én we moeten zorgen voor een netwerk van liefde, dat mensen in aanraking brengt met de liefde van Christus. Als we op die manier verder kunnen gaan als Kerk van Rotterdam, kan dat zelfs bij krimpscenario’s niet zonder vrucht blijven.”

Februari 2015

Op maandag 2 februari, in het Jaar van het Godgewijde Leven, richtte de bisschop de ‘RK Instelling voor Religieus Leven’ op voor het bisdom Rotterdam. De instelling heeft ten doel om aandacht te blijven vragen voor het religieuze leven in het bisdom Rotterdam, met het oog op het verwerven en beheren van een aantal gebouwen ten behoeve van religieus leven, het verspreiden van nadere informatie over religieus leven als eigen charisma in de Kerk, en het bevorderen van gebed. Op 2 februari houdt de Kerk jaarlijks de Werelddag voor roepingen tot het Godgewijde Leven. Oude en nieuwe gemeenschappen van religieuzen in het bisdom Rotterdam waren en zijn op verschillende manieren dienstbaar aan de Kerk. Door hun leven in en vanuit gebed, hun gemeenschapszin en eenvoud van leven leggen zij vanuit hun eigen charisma een belangrijk getuigenis af van hun verbondenheid met Christus en het evangelie. Religieuzen zijn betrokken bij activiteiten van catechese en apostolaat en zetten zich in voor kwetsbare groepen. Het leven van religieuzen is ook in de huidige tijd een rijkdom voor de Kerk en haar evangelische boodschap. De bisschop en de algemeen econoom van het bisdom waren te gast bij de broeders van Sint Jan in de Oude Molstraat te Den Haag. Het klooster waarin de broeders wonen en werken was recentelijk verworven door het bisdom en als

eerste gebouw opgenomen in deze diocesane instelling om de aanwezigheid van de broeders de komende jaren te faciliteren.

“We zijn in geloof verbonden met de heilige Laurentius, want we delen in dezelfde opdracht als Laurentius lang geleden: goed doen vanuit het besef dat Christus de Goede Herder ons daartoe aanspoort en het goede voorbeeld geeft” (Hebr. 13, 15-17.20-21). Dit zei bisschop Van den Hende in de preek tijdens de eucharistieviering, waarmee de Parochiedag 2015 opende. De Parochiedag vond plaats in de Church of Our Saviour in Den Haag. Laurentius verkondigde het geloof met woorden en daden van liefde. Na de eucharistieviering werd de ontmoetingsdag vervolgd met twee inleidingen. Marianne Hoogervorst, pastoraal werkster, vertelde over het leven van de heilige Laurentius. De bisschop sprak over de betekenis van het dienstwerk van Laurentius voor het bisdom Rotterdam.

Parochiedag, Op 7 februari ging de Parochiedag over de betekenis van de heilige Laurentius.

Foto: Peter van Mulken

Op zondag 8 februari bezocht de bisschop vluchtelingen in het Dertiecentrum Rotterdam. Het bezoek vond plaats op de Internationale Gebedsdag tegen Mensenhandel, die werd ingesteld door paus Franciscus. Mgr. Van den Hende vroeg parochies in het bisdom om op 8 februari tijdens de eucharistievieringen in alle kerken en kapellen te bidden voor mensen die slachtoffer zijn van mensenhandel en moderne slavernij en voor verbetering van hun levensomstandigheden. Pastoraal werker Jean Pierre Niati nodigde de bisschop uit voor

het bezoek aan het Detentiecentrum. Hij en de directie leidden de bisschop door ruimtes van het gebouw. Dit is gelegen naast vliegveld Zestienhoven. De bisschop bezocht een vleugel met cellen, bezocht een van de cellen en sprak met mensen die er verblijven. Daarna verzorgde de bisschop samen met de heer Niati een gebedsdienst voor de christelijke bewoners.

Op zondag 8 februari waren de bisschop en jongeren te gast in de St. Lambertuskerk in Rotterdam Kralingen. De maandelijkse Tour of Faith trok 45 jongeren uit verschillende parochies in het bisdom. RK2J (Rooms-Katholieke jongeren Rotterdam-Kralingen) was gastheer. Op verzoek van de jongeren was het thema barmhartigheid en naastenliefde. De eucharistieviering werd bezocht door ruim 80 mensen. Daarna hield de bisschop in het parochiecentrum een catechese. Aan de hand van onder meer kerkelijke documenten als 'Deus caritas est' (2005) en 'Sacramentum Caritatis' (2007) sprak de bisschop over de band tussen sacramenten en werken van liefde en barmhartigheid: "Het eucharistisch mysterie, je eigen beleving dat de Heer werkelijk aanwezig is in de viering van de eucharistie, heeft sociale implicaties. Eucharistie die zich niet vertaalt in concrete beoefening van de liefde is ten diepste onvolledig" ('Sacramentum Caritatis' nr. 89, 'Deus caritas est' nr. 14). De jongeren gingen daarna met elkaar in gesprek aan de hand van enkele stellingen en vragen.

Maart 2015

Op zondag 29 maart vierden jongeren uit het bisdom Rotterdam de Wereldjongerendag op Palmzondag in de H. Antoniuskerk in Dordrecht. Ongeveer 100 jongeren, waaronder ook jongeren uit het bisdom van Breda, namen deel aan het programma. Paus Franciscus schreef de jongeren een brief bij gelegenheid van deze Wereldjongerendag. Bisschop Van den Hende lichtte deze toe. Daarna waren er workshops en aanbidding. Vanwege de voorbereiding op Pasen ontvingen veel jongeren daarbij ook het sacrament van boete en verzoening.

De kerngroep van de WJD presenteerde de eerste informatie over de reis die vanuit het bisdom naar de WJD in Polen wordt georganiseerd en de manier waarop jongeren op de hoogte kunnen blijven. De eerste

officiële folder van de bisdomreis werd uitgedeeld en een flyer met informatie over de etappes op weg naar de WJD 2016. De workshops waren verdiepend, creatief en diaconaal van aard. Mgr. Van den Hende gaf een workshop over de zaligsprekingen. Studentenpastor Jos Moons sj ging voor in meditatief gebed, geïnspireerd op de Ignatiaanse traditie. Jongeren die creatief aan de slag wilden konden kaarsen of iconotjes maken. Aansluitend op het thema van de Wereldjongerendagen in 2016 'Zalig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid ontdekken' (Mt 5, 7) was er een verdiepende workshop over barmhartigheid en een praktische workshop rond de Voedselbank. Alle jongeren zamelden voedsel in voor de Voedselbank. De jongeren beleefden een goede dag met veel inspiratie en onderlinge bemoediging in geloof.

Wereldjongerendag, Op Palmzondag 2015 presenteerde de kerngroep de WJD-reis naar Polen.

Foto: Peter van Mulken

April 2015

Op woensdag 1 april vierde het bisdom de chrismamis in de HH. Laurentius en Elisabeth kathedraal in Rotterdam. De bisschop zegende het heilig Olie voor de geloofsleerlingen en voor de zieken en wijdde het heilig Chrisma. In de viering werden de gaven aangedragen die parochies in het bisdom in de Veertigdagentijd inzamelden voor de Voedselbank. In totaal werden 841 pakketten ingezameld. De collecte tijdens de viering was bestemd voor hulp aan de christenen in het Midden-Oosten.

In het evangelie dat werd gelezen wordt verteld hoe Jezus in de synagoge in Nazareth leest uit de boekrol van de profeet Jesaja: “De geest des Heren is over Mij gekomen, omdat Hij Mij gezalfd heeft. Hij heeft Mij gezonden om aan armen de blijde boodschap te brengen, aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken en aan blinden dat zij zullen zien; om verdrukten te laten gaan in vrijheid, om een genadejaar af te kondigen van de Heer [...] ‘Het Schriftwoord dat gij zojuist gehoord hebt, is in vervulling gegaan’” (Lucas 4, 16-21).

Chrismamis, Op 1 april vierde het bisdom de chrismamis.

Foto: Peter van Mulken

Jezus Christus is de vervulling van wat al die eeuwen is verwacht, gaf de bisschop aan, en wat Hij zegt in woord en daad mogen we aanvaarden als een roeping die ons gegeven is. “De Heer is bij ons als Dienaar bij uitstek, die zijn hart laat uitgaan naar mensen in nood en als Dienaar de voeten wast van zijn leerlingen. We mogen in deze wereld in zijn voetsporen treden. Wanneer we zien dat de liefde van God verduisterd wordt door haat en oorlog, vervolgingen en grote strijd, dan betekent dat niet dat we bij de pakken neer moeten zitten of ons terug moeten trekken en wachten op betere tijden. Er is geen betere tijd dan nu, want het is de tijd van Christus zelf en we zijn geroepen om in kracht van de Geest onze bijdrage te leveren in de verkondiging in daden van liefde. [...] Broeders en zusters, mogen we vandaag vragen dat Laurentius een voorspreker voor ons is. Hij kon alleen maar doorgaan op de weg van liefde en met de dood voor ogen trouw blijven aan het evangelie, omdat Hij geloofde in de verrijzenis. En hij kon alleen maar

de armen de schatten van de Kerk noemen, omdat hij geloofde in de liefde van God, die sterker is dan de dood.”

Na afloop van de viering werd een speciaal Bisdommagazine uitgereikt vanwege het Laurentiusjaar. Het blad werd gedrukt in een oplage van 9.000 exemplaren en verspreid in de parochies van het bisdom. Bij het Magazine werd een stripverhaal gemaakt ‘De laatste dagen van Laurentius’ door striptekenaar Geert de Sutter. De strip werd opgenomen in het Magazine en daarnaast in een extra oplage van 3.000 exemplaren bijgedrukt. Later verscheen met het oog op de katholieke migrantengemeenschappen in het bisdom een vertaling van de strip in acht talen (Engels, Frans, Duits, Spaans, Portugees, Pools, Kroatisch, Italiaans). Op de website van het bisdom Rotterdam is het Magazine als pdf geplaatst. Van het stripverhaal werd ook een kleurplaat gemaakt die kan worden gedownload en een plaat ‘zoek de 15 verschillen’.

Mei 2015

Op zondagmiddag 3 mei vond de eerste verdiepingsmiddag plaats in het kader van de Wereldjongerendagen 2016 in Krakau: Weg van barmhartigheid. Jongeren ontmoetten in Den Haag een pastoraal werkster en Aad en Erik, twee mannen die uit ervaring vertelden over het leven op straat. De bisschop opende de middag met gebed en heette de jongeren en de gasten welkom. Pastoraal werkster Mariëtte Brekelmans van het straatpastoraat Den Haag vertelde over het leven op straat. “Dak- en thuisloze ben je vierentwintig uur per dag. Je hebt geen rust, bent altijd alert. Je hebt geen plek om op adem te komen. Veel dak- en thuislozen hebben te maken met verslaving of ziekte. Het is heel moeilijk om uit deze situatie te komen.” Aad en Erik vertelden vanuit hun eigen ervaring: “Als je op straat leeft zak je steeds verder weg in de ellende. Er kunnen twee dingen gebeuren. Of je zelfbeeld wordt zo aangetast dat je jezelf niet meer als mens ziet. Of je behoudt je waardigheid en blijft jezelf verzorgen, en houdt vast aan je talenten en eigenwaarde.” De jongeren waren diep onder de indruk.

“Het is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gelovigen om voldoende middelen bijeen te brengen opdat de Kerk haar zending in onze tijd kan blijven vervullen.” Dit zei Mgr. Van den Hende tijdens

de bijeenkomst 'Geldwerving om Kerk te zijn' op 20 mei in Den Haag. Laurentius beheerde het geld voor de Kerk. Daarom organiseerde het bisdom Rotterdam specifiek vanwege het Laurentiusjaar deze bijeenkomst over geldwerving. In totaal bijna 80 mensen, parochiebestuurders en anderen met verantwoordelijkheid voor financiën en geldwerving in parochies, luisterden naar de openingsinleiding van de bisschop. Gelovigen zijn pelgrims. Al vroeg werden de christenen genoemd 'mensen van de weg'. De bisschop typeerde daarom de kerkelijke geldwerving als het bijebrengen van 'reisgeld'. Concreet sprak de bisschop over de collecte. "De collecte is de deelname van de gelovigen aan de offerande. De gaven van brood en wijn worden aangedragen voor de eucharistie en de gelovigen worden uitgenodigd zich daarbij aan te sluiten met hun gaven. We geven van wat we ontvangen hebben. [...] Mensen zijn vrij om te geven van wat ze kunnen missen, de collecte is een vrijwillige bijdrage," benadrukte de bisschop, "maar hebben we de grondovertuiging dat de parochie een goed doel is? Hoe duidelijk presenteren we de collecte in de vieringen? Wees zo concreet mogelijk waar het gaat om het doel van de collecte, vraag positieve aandacht voor concrete doelen, en koppel terug wat de opbrengst was."

Daarna sprak algemeen econoom John Bakker over cursussen en impulsen die het bisdom geeft inzake de actie Kerkbalans en geldwerving en hoe parochies elkaar kunnen ondersteunen en enthousiasmeren met 'best practices'. Kerkbalansconsulent Ad Sosef vertelde over de ervaringen die de consulenten het eerste jaar opdeden en hoe hard nieuwe impulsen nodig zijn. De actie Kerkbalans moet het hele jaar door aandacht krijgen, stelde hij. Het is alleszins de moeite waard: "Door actie en activiteiten kun je de saamhorigheid laten stijgen in de parochie. Realiseer je dat je gezamenlijk verantwoordelijk bent voor het huishoudboekje. Ga dus samen aan het werk en je zult zien dat het draagvlak voor de actie Kerkbalans toeneemt en je inkomsten stijgen." Het laatste deel van de bijeenkomst bestond uit onderling gesprek in groepen met uitwisseling over manieren waarop parochies geefgedrag positief kunnen beïnvloeden. Dit deel werd ingeleid door communicatiemedewerker Daphne van Rosendaal. Zij ging in op enkele principes die gedrag van mensen positief kunnen beïnvloeden en zaken als 'Maak het leuk', 'Maak het makkelijk' en 'Maak het de moeite waard'.

De Vuurdoop 2015 had vanwege het Laurentiusjaar speciale aandacht voor de patroonheilige van het bisdom. Tijdens geloofsgesprekken met ouders en begeleiders gingen de regiovicarissen en de bisschop met hen in gesprek over de betekenis van Laurentius. Voor de vormelingen was er een speciale workshop over de laatste dagen van Laurentius. En in onder meer de workshop M25 werd duidelijk gemaakt hoe gelovigen anno nu net als Laurentius dienstbaar kunnen zijn via de werken van barmhartigheid. Nadat ze samen naar de Bijbeltekst Matteüs 25 hadden geluisterd en een film van M25 Zoetermeer hadden bekeken, maakten de vormelingen snoepzakjes klaar voor kinderen van gezinnen die bij de Voedselbank komen. Ze vulden de zakjes, knoopten ze dicht, plakten er een vrolijke sticker op en hingen er een kaartje aan met een leuke boodschap.

Vuurdoop, Vormelingen en hun begeleiders maakten tijdens de Vuurdoop 2015 kennis met de heilige Laurentius.

Foto: Peter van Mulken

Ongeveer 800 mensen woonden op zaterdag 30 mei de eucharistieviering bij, waarin Bertran van Paassen door handoplegging en gebed tot priester werd gewijd en Frank Steijger tot diaken. De viering vond plaats in de HH Laurentius en Elisabeth Kathedraal in Rotterdam. “Vandaag hebben onze wijdelingen volmondig en met hun hele hart gezegd: ‘Ja, Heer, hier ben ik.’ Dat is een geloofsbelijdenis, niet alleen ten overstaan van de bisschop en ons als volk van God, maar ook tegenover de Heer zelf. Het betekent dat je gelooft in de verrijzenis, in de roepstem van de opgestane Heer, en niet zozeer je vertrouwen stelt in je eigen kracht, maar in de kracht die God je geeft,” preekte de bis-

schop. Voorbij de feestdag die de wijdingsdag is, ging de bisschop ook in op moeilijkheden en beproevingen die met het ambt van priester en diaken gegeven zijn: “Christus, de verrezen Heer, zegt tegen Petrus (Johannes 21, 18): je zult naar plaatsen gaan waar je liever niet heengaat. Jezus zinspeelt daarmee op de dood. En inderdaad zijn de apostelen in staat, in kracht van de Geest - vol van het vuur en de vrede van de Heer - hun leven te geven voor de Heer. [...] Je leven geven is niet alleen aan de orde wanneer je sterft voor het evangelie. De Heer volgen en de moeilijkheden die daarbij horen [...] gaat ook over momenten als het zwaar is en taken je boven het hoofd lijken te groeien. Niet voor niets staat in de liturgie van vandaag (bij de uitverkiezing van de kandidaten) dat je wordt gewijd voor ‘een zware taak’. Het is groot en veeleisend, maar het is met de Heer samen. En als je gewijd wordt, mag je op zijn geestkracht rekenen, de sterkte van de sacramentele genade, en de ‘genade van staat’, zoals dat heet. Ons leven als leerlingen van Christus wordt getekend door het onderweg zijn met de Heer. We weten niet wat ons te wachten staat, vervolging of vergrijzing, krimp of nieuwe kansen. Maar alles wat we meemaken, is in de tegenwoordigheid van de Heer. Niets van wat ons overkomt is zonder zijn aanwezigheid.”

Wijdingen, Priesterwijding Bertran van Paassen en diakenwijding Frank Steijger op 30 mei.

Foto: Ramon Mangold

Juni 2015

Ongeveer 40 kerktoetreders gaven met peetouders of begeleiders gehoor aan de uitnodiging om op zaterdag 6 juni aanwezig te zijn bij

de jaarlijkse ontmoetingsbijeenkomst in de bedevaartkerk te Brielle. Mevrouw Nagel, afkomstig uit de Haagse parochie Maria Sterre der Zee, locatie H. Jacobus de Meerdere, deelde haar geloofsverhaal met de aanwezigen. Zij vertelde welke indruk de vieringen van de Goede Week op haar hadden gemaakt in haar voorbereiding op de toetreding tot de Rooms-katholieke Kerk. “Of je nu 80 jaar katholiek bent of wanneer je pas enkele weken bent toegetreden tot de Kerk, je blijft een leerling, een leerling van Jezus,” preekte de bisschop. “In de afgelopen decennia zijn we als Kerk kleiner geworden. Ten diepste zijn we als Kerk een gemeenschap van geroepenen, met gaven en talenten die de Heer ons heeft gegeven en toevertrouwd. De Kerk van nu heeft dezelfde opdracht als de leerlingen van het eerste uur, namelijk: verkondig het evangelie in woord en daad, en leer wat het voor ieder van ons betekent als de Heer zegt: ‘Ik ben niet gekomen om gediend te worden maar om te dienen’ (Mt. 20, 28).”

Op donderdag 18 juni bezocht Mgr. Van den Hende de Penitentiare Inrichting (PI) Alphen ad Rijn. De bisschop bezocht de locatie Maatschapslaan. Het bezoek vond plaats op uitnodiging van de rooms-katholieke geestelijke verzorger, Jan Lange. Emile Boleij, bisschoppelijk gedelegeerde voor het categoriaal pastoraat, vergezelde de bisschop. De bisschop maakte kennis met kerkvrijwilligers. De kerkvrijwilligers helpen de geestelijke verzorgers met enkele specifieke taken. Daarna volgde een ontmoeting van de bisschop met een dertigtal gedetineerden. In een onderlinge kennismaking werden over en weer vragen gesteld. Daarna volgde de Bijbelstudie van de groep gedetineerden. Aan het einde van de middag werd de bisschop door de geestelijke verzorgers rondgeleid door de instelling langs verschillende afdelingen in het huis, zoals de bibliotheek en de ruimtes voor onderwijs, sport en arbeid. Na afloop van het bezoek toonde de bisschop zich onder de indruk. “In de Penitentiare Inrichting wordt niet alleen naar de dingen in het verleden gekeken op grond waarvan mensen een straf hebben opgelegd gekregen. In de instelling kijkt men ook naar het heden en de toekomst. Voor veel gedetineerden is hierbij ook de uitwisseling en begeleiding in een religieus perspectief zeer belangrijk.” In het evangelie zegt Jezus tot zijn leerlingen: ‘Ik was in de gevangenis, en gij hebt Mij bezocht [...] Al wat gij aan de minsten der mijnen hebt gedaan, het gij aan Mij gedaan’ (Mt. 25, 36.40). “Paus Franciscus heeft

benadrukt dat gevangenschap nooit hetzelfde mag zijn als uitsluiting,” aldus de bisschop. “Een mens behoudt zijn waardigheid als persoon, ook al is er sprake van straf en boete.”

Juli-augustus 2015

Vanuit het bisdom werden van 19 tot en met 25 juli drie zomerkampen gehouden. In Roosendaal was er een zomerkamp voor jongeren, in Vinkeveen een kamp voor tieners, en in Amerongen een kamp gericht op kinderen. Deze drie kampen stonden stil bij de Bijbelse persoon van Abraham. Het programma bood onder meer geloofsverdieping en bezinning, sport en spel. De deelnemers aan het tienerkamp en het jongerenkamp hadden ook tijd en aandacht ingeruimd voor een diaconaal project. Ze waren een dagdeel actief in twee gemeenschappen van mensen met een beperking. De bisschop bezocht alle drie de kampen. Een week eerder was hij te gast op het kamp van de Haagse parochie Maria Sterre der Zee (12 tot en met 17 juli in Doetinchem). Het kamp van de parochie is een bijzonder initiatief voor kinderen uit onder meer de Schilderswijk. De bisschop vierde de eucharistie met de kinderen, tieners en jongeren, sprak met leden van de diocesane stuurgroep en met begeleiders en nam deel aan de maaltijd. De kampen worden begeleid door een enthousiaste groep vrijwilligers, die vaak zelf na een paar jaar deel te hebben genomen zich nu een week lang positief inzetten voor een nieuwe generatie kinderen. Verschillende diakens en een enkele diakenkandidaat ondersteunen de kampen voor de pastorale begeleiding. De kinderen, tieners en jongeren die deelnemen aan de kampen hebben een leuke week rond een thema. Er is dagelijks aandacht voor geloofsvorming door momenten van bezinning en gebed en volop ruimte voor onderling geloofsgesprek en uitwisseling. De kampen dragen bij aan de binding van jongeren uit verschillende parochies, verspreid over het hele bisdom. De zomerkampen zijn er zeker ook voor kinderen die anders niet op vakantie zouden gaan, omdat de thuissituatie daar niet naar is. Er zijn goede contacten met de PCI'en die de deelname voor een aantal kinderen in concrete situaties mogelijk maken.

‘Dienstbaarheid tot in de dood’ was het thema van de Nationale Bedevaart Brielle op zaterdag 11 juli 2015. In de homilie ging Mgr. Van den

Hende vanuit de lezingen in op dit thema. Hij gaf aan dat dienstbaarheid is verbonden met Jezus zelf die niet kwam om gediend te worden, maar om te dienen (Matteüs 20, 28) en die bij het laatste avondmaal de voeten van de leerlingen waste en hen zo een voorbeeld gaf (Johannes 13, 15). Dienstbaarheid staat centraal in het evangelie, preekte de bisschop. Vanuit de continuïteit met de Heer en zijn blijde boodschap is het nog steeds onze opdracht om dienstbaar te zijn aan zieken en armen en mensen in nood. Mgr. Van den Hende: “De dienstbaarheid die de Heer in het hart gegrift staat, mag ook onze belangrijke opdracht zijn. Die dienstbaarheid is niet weg te denken uit ons geloofsleven van dag tot dag.” In de middag baden de pelgrims het rozenkransgebed. Tegelijkertijd spraken jongeren met de bisschop in een tent naast de kerk over het thema van de dag. In de tweede helft van de middag baden de pelgrims de kruisweg en volgde de vesperviering met processie en pelgrimszegen.

Nationale Bedevaart, *De Nationale Bedevaart Brielle had als thema 'Dienstbaarheid tot in de dood'.*

Foto: Ramon Mangold

September 2015

Op woensdag 2 september bezocht Mgr. Van den Hende in Den Haag het MCH (Medisch Centrum Haaglanden) en Bronovo-Nebo. MCH en Bronovo-Nebo vormen sinds begin 2015 een stichting, waarin drie ziekenhuizen en een verpleeghuis onderdak hebben. De bisschop bezocht zowel de locatie MCH Westeinde als de locatie Bronovo. De bisschop werd verwelkomd door de heer Doop, voorzitter van de Raad

van Bestuur van het ziekenhuis, sprak met het team van geestelijke verzorgers en kreeg een rondleiding door het ziekenhuis. Bisschoppelijk gedelegeerde voor de zorg, Emile Boleij, vergezelde de bisschop bij zijn bezoek. Zorg voor de zieken is een van de werken van barmhartigheid. De bisschop benoemt daarom niet alleen priesters, diakens en pastoraal werkers voor parochies, maar verleent ook een zending aan geestelijke verzorgers in de zorg. De ontstaansgeschiedenis van het ziekenhuis is verbonden met de christelijke inzet voor zieken als werk van barmhartigheid. De locatie Westeinde heeft katholieke wortels. De locatie Bronovo heeft protestantse wortels. Het ziekenhuis hecht aan de identiteit. De wortels zijn belangrijk voor de toekomst. Er is vanuit het ziekenhuis contact met de bezoekersgroep van de parochie Maria Sterre der Zee en met de protestantse gemeente en diaconie. Ook is er een grote groep vrijwilligers verbonden aan het team van geestelijke verzorgers.

Werkbezoek, Op 2 september bezocht Mgr. Van den Hende in Den Haag het MHC en Bronovo-Nebo.

Foto: Michel Groen

Op woensdag 2 september opende Mgr. Van den Hende op Vronesteyn het nieuwe studiejaar met de priesterstudenten van het bisdom. De bisschop en de seminaristen vierden de eucharistie. De bisschop was hoofdcelebrant en rector Broeders en spiritueel Hagen concelebreerden. Aan het eind van de eucharistieviering zegende de bisschop drie glas-in-lood-ramen die nieuw zijn aangebracht in de kapel van het huis. De ramen zijn afkomstig uit een gesloten parochiekerk. Het middelste raam toont Christus en de apostel Petrus. Het is een afbeel-

ding van de roeping van Petrus. Op de achtergrond zijn diens broers te zien, die nog aan het vissen zijn. Dit thema is verwerkt in het nieuwe logo van Vronesteyn. Op woensdag 16 september werd het studiejaar op vergelijkbare wijze geopend met de diakenkandidaten. Bij de start van het studiejaar waren er 6 priesterkandidaten en 4 diakenkandidaten voor het bisdom Rotterdam.

Oktober 2015

Op donderdag 8 oktober werd de bisschop verwelkomd bij het MOC (Multicultureel Ontmoetingscentrum) in de Schilderswijk in Den Haag. Hierbij waren leden van het bestuur van het MOC (Dr. Ariëns Stichting) aanwezig. Vanuit de religieuzen van de Hircos-gemeenschap nam pater Yan Asa svd deel aan de ontmoeting. Vicaris Ad van der Helm is sinds twee jaar bestuurslid vanuit de parochie. Hij heette iedereen welkom. Directeur Marie Anne van Erp legt uit dat er veel vrijwilligers betrokken zijn bij het MOC. Daaronder is veel verloop en dat is een goed teken legt ze uit: “We geven mensen een kans. Veel mensen groeien door, verlaten ons ook weer. Er zijn ook vrijwilligers die tussen twee banen in zitten en tijdelijk hier meehelpen.” De bisschop benadrukt in het gesprek dat je samen een netwerk vormt, waar anderen aan mogen sluiten als vrijwilliger: “Dat haalt de krantenkoppen niet, dat hoeft ook niet, maar als mensen worden geraakt en meedoen, is dat iets om dankbaar voor te zijn en wederzijds te steunen.”

Tijdens een bijzonder feestelijke eucharistieviering zong kinderkoor ‘De Vrolijke Noot’ uit Katwijk op zaterdag 17 oktober voor de eerste maal de Laurentiusmis. De Laurentiusmis is een compositie van de hand van componist Aart de Kort, organist in de kathedraal van Rotterdam. Op verzoek van de bisschop werden bij gelegenheid van het Laurentiusjaar onder meer de vaste gezangen (Heer ontferm U, Eer aan God, Heilig, Lam Gods) op muziek gezet speciaal voor kinderkoren. “Wanneer kinderkoren ook zelf in staat zijn om de vaste gezangen van de mis te zingen, dan krijgen zij de gelegenheid om van jongs af aan vertrouwd te raken met de viering van de eucharistie. Geloofsworden van de Kerk kunnen al zingende ook voor kinderen geloofsworden worden van hen zelf: groeien in liturgie en geloof. Dat is van vitaal belang. Immers, de heilige diaken Laurentius leerde in de eucharistie

de liefde van de Heer kennen. Vanuit de eucharistie was Hij in staat om als diaken de liefde van Christus in woorden en daden van liefde te verspreiden.” Aan de eucharistieviering ging een ochtendprogramma vooraf voor kinderkoren en begeleiders. Ongeveer 140 kinderen en volwassenen kwamen naar de HH. Benedictus en Bernadettekerk in Rijswijk voor drie zangsessies, die werden afgewisseld met pauzes en een broodje. Na de eucharistieviering overhandigde bisdommedewerker Richard Bot het eerste exemplaar van de uitgave aan de componist.

MOC Den Haag, Gesprek bij het Missionair Ontmoetingscentrum in de Schilderswijk op 8 oktober.

Foto: Peter van Mulken

“De broeders van Sint Jan zijn een geschenk van God aan de Kerk en een geschenk voor ons bisdom.” Dit zei Mgr. Van den Hende op zaterdag 24 oktober bij de wijdingsplechtigheid van broeder Kornelius-Maria Melter csj. Broeder Kornelius Maria is lid van de gemeenschap van de broeders van Sint Jan en behoort tot de gemeenschap van de Oude Molstraat in Den Haag. De wijding vond plaats door handoplegging en gebed, in de kerk van de H. Jacobus de Meerdere in Den Haag. Pastoor Dolf Langerhuizen van de parochie H. Maria Sterre der Zee heette de aanwezigen welkom bij de viering en speciaal de familie van broeder Kornelius-Maria uit Oostenrijk en broeders van Sint Jan uit verschillende landen: “De gemeenschap van de Jacobus kerk is heel blij met de broeders van Sint Jan die zich verbinden met deze gemeenschap. Het is verheugend dat we vanmiddag een nieuwe priester welkom mogen heten. We mogen God danken en we bidden voor de broeders dat zij bezielde en met toewijding hun taken vervullen mogen voor het ko-

ninkrijk Gods, voor de Kerk, voor ons allemaal.” Het is bijna tien jaar geleden dat Mgr. Van Luyn een overeenkomst tekende met de prior generaal van de broeders van Sint Jan om in Den Haag een gemeenschap op te bouwen van religieus leven.

November 2015

Op zondag 8 november 2015 wijdde Mgr. Van den Hende door handoplegging en gebed Boris Plavčić tot diaken. De wijding vond plaats tijdens een plechtige eucharistieviering in de HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal. Concelebrant in de eucharistieviering waren vicaris-generaal Verbakel, regiovicaris Egging, rector Broeders van Vronesteyn en rector Bruggink van de Tiltenberg. Onder de concelebranten was ook pater J. Tokalić, pastoor van de Kroatische parochie. Daarnaast waren onder meer concelebrant plebaan Bergs van de kathedrale parochie, oud-rector van Vronesteyn Bakker, en andere priesters uit het bisdom en van daarbuiten. De diakenwijding vond plaats in het Laurentiusjaar. Bisschop Van den Hende: “De heilige diaken Laurentius kwam uit Spanje, ging naar Rome en versterkte daar de Kerk met zijn geloof. We mogen in het diocesane jaar van Laurentius, in het jaar van die vreemdeling in Rome, Boris in ons midden verwelkomen, die van elders is gekomen, die hier de Kerk komt versterken en zijn geloof als diaken beschikbaar wil stellen.”

Ongeveer 50 jongeren en 12 begeleiders van M25-groepen uit het bisdom Rotterdam waren op zondag 15 november bijeen in Den Haag voor hun tweejaarlijkse ontmoetingsdag. De jongeren presenteerden zich aan elkaar en vijf groepen dongen mee naar de M25-wisseltrofee: M25 St. Christoffel (Dordrecht e.o.), M25 Den Haag, M25 Zoetermeer, M25 Rotterdam, M25 St. Franciscus (Gorinchem/Vianen). Geheel in stijl van M25 (de handen uit de mouwen) was er eerst door de jongeren een diaconale actie georganiseerd: een spelletjescircuit voor kinderen uit de parochie in de Schilderswijk en kinderen van de Voedselbank aan de Leyweg in Den Haag, waar veel contacten zijn met de parochie in Den Haag Zuid. Meer dan 30 jonge deelnemers hadden veel plezier en aten samen pannenkoeken die waren bereid door de kookstaf van de dag onder leiding van diaken Jos van Adrichem. Bisschop Van den Hende leidde in de middag een korte gebedsviering. Hij sprak vanuit de

Schriftlezing over het geven van troost en liefde. “Als je goed leest, zie je dat God ons troost, opdat wij anderen kunnen troosten. We mogen troost doorgeven aan anderen, die het moeilijk hebben. En je kunt er aan toevoegen, dat God liefde in ons hart legt, zodat wij liefde kunnen doorgeven. Dat God ons vergeeft, opdat we elkaar vergeven. Dat God ons vasthoudt, opdat wij elkaar vasthouden in moeilijke tijden. [...] Daarmee zitten we bij de kern van M25, waar het gaat om de werken van barmhartigheid, zoals de hongerigen voeden, de naakten kleden, omdat je je laat raken door de nood van een ander,” aldus de bisschop.

Wijding, Diakenwijding
Boris Plavčić op 8 november.

Foto: Peter van Mulken

Op 28 november werd met een plechtige eucharistieviering en aansluitende ontmoeting de start gemarkeerd van de blauwe zusters per 1 oktober 2015 op hun nieuwe plek in Den Haag: het klooster en de kerk van de H. Antonius van Padua (Fluwelen Burgwal 45). De dienaressen van de Heer en de Maagd van Matara (SSVM) zijn al sinds oktober 2009 actief in de stad. Eerst vanuit de pastorie van de Pastoor van Ars kerk in Kijkduin. Vicaris Ad van der Helm sprak het openingswoord tijdens de viering. De plechtige eucharistieviering met de bisschop als hoofdcelebrant werd bezocht door vele gelovigen uit de stad Den Haag, het bisdom Rotterdam en van daarbuiten. De viering markeerde een nieuw begin van de kerk als plaats van eredienst, diaconie en nieuwe evangelisatie. De missie van de zusters is om ten behoeve van de stad de kerk open te stellen voor gebed en ontmoeting, heel bijzonder door en vanuit de aanbidding van het heilig Sacrament. De nieuwe plek

aan de Fluwelen Burgwal, in het hart van de stad, biedt goede mogelijkheden voor dit apostolaat. Vanuit hun kerk en klooster zullen de zusters op termijn ook elders in kerken van het bisdom Rotterdam eucharistische aanbidding bevorderen en ondersteunen. De ruimtes van het klooster en de kerk van Antonius van Padua kwamen vrij, nadat de activiteiten van RK Spiritueel Centrum de Boskant eind 2014 tot een einde kwamen. Nadat Centrum de Boskant de activiteiten had gestopt, zochten bisdom en parochiebestuur naar een nieuwe invulling voor de plek. Aan het eind van de viering sprak zuster Maria Nadiya Beznadiynych, overste van de community in Den Haag, een slotwoord. Daarin bedankte zij de vele mensen die de missie van de zusters mee mogelijk maken.

December 2015

Op zondagochtend 13 december zijn wereldwijd heilige deuren geopend vanwege het heilig jaar van barmhartigheid. In het bisdom Rotterdam opende de bisschop de heilige deur in de basiliek van de heilige Liduina en Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans te Schiedam. De eucharistieviering met de opening van de deur werd live uitgezonden door Omroep RKK (KRO-NCRV). Voorafgaand aan de mis met de opening van de heilige deur was er een plechtigheid en kleine processie naar het kerkgebouw. In de korte plechtigheid werd gelezen uit het evangelie van Lucas (Lucas 15, 1-7) over het verloren schaap. Ook werden de eerste drie paragrafen uit de bul van paus Franciscus gelezen, *Misericordiae vultus*, waarin de paus aangeeft dat hij het heilig jaar heeft afgekondigd om nog meer de blik te houden op de barmhartigheid om zelf metterdaad tekenen te worden van het handelen van de Vader. “De open deur van het heilig jaar is tevens een indringende uitnodiging aan ons eigen adres, om de deur van ons hart niet gesloten te houden, maar opnieuw te openen: voor de vergeving van God, en voor een medemens in nood,” aldus de bisschop, die allen een heilig jaar toe wenste, rijk aan barmhartigheid. Aan het eind van de viering gaf vicaris Egging, rector van de basiliek, aan dat de basiliek in het jaar van barmhartigheid extra geopend zal zijn voor de viering van de eucharistie, eucharistische aanbidding en het sacrament van de biecht voor pelgrims die in hun hart ruimte willen maken voor God en zijn liefde. Vicaris Egging: “Paus Franciscus roept ieder van ons op

om op onze beurt heel concreet barmhartigheid te betonen aan onze naaste door werken van barmhartigheid, inclusief het bidden voor hen die gestorven zijn.” Een vrijwilligersgroep van gastvrouwen en gastheren maakt de openstelling van de basiliek in Schiedam mogelijk gedurende het jaar van barmhartigheid.

Heilige deur, Op 13 december opende de bisschop de heilige deur in de basiliek in Schiedam.

Foto: Peter van Mulken

Op zondag 27 december werd tijdens een plechtige eucharistieviering in de kathedraal in Rotterdam stilgestaan bij de bisschopsbenoeming, 45 jaar geleden, van kardinaal Simonis. Paus Paulus VI benoemde hem op 29 december 1970 tot tweede bisschop van Rotterdam, als opvolger van Mgr. Jansen. Kardinaal Simonis was bisschop van Rotterdam van 1970 tot 1983. Mgr. Van den Hende heette de oud-bisschop van Rotterdam, kardinaal Simonis welkom aan het begin van de viering. Hij memoreerde de benoeming tot bisschop van Rotterdam 45 jaar geleden en de bisschopswijding, die plaatsvond op 20 maart 1971 in de kathedraal van Rotterdam. Daarna was kardinaal Simonis hoofdcelebrant in de eucharistieviering. Kardinaal Simonis dankte in het openingswoord voor de hulp, het gebed en de steun die hij in de loop der jaren mocht ervaren en duidde de kathedraal in Rotterdam aan als een thuis en ‘geestgrond’. “De eucharistie is dankzegging bij uitstek,” gaf hij aan, waarna hij de gelovigen voorging in gebed op het feest van de heilige familie. Na afloop van de viering was er gelegenheid om hem te ontmoeten en feliciteren.

3 Financiële paragraaf

Het wezen van de Kerk drukt zich uit in de drievoudige opdracht van verkondiging van het woord van God, de viering van de sacramenten en het dienstwerk van de liefde. Het is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gelovigen om voldoende middelen bijeen te brengen opdat de Kerk haar zending in onze tijd kan blijven vervullen.

“De Kerk van Rotterdam is geroepen om die drievoudige opdracht (verkondiging van het woord van God, de viering van de sacramenten en het dienstwerk van de liefde) heel concreet in haar gebied (grotendeels samenvallende met de provincie Zuid-Holland) te vervullen,” aldus Mgr. Van den Hende tijdens een bijeenkomst met parochiebestuurders op 20 mei 2015. De bijeenkomst had als thema ‘Geldwerving om Kerk te zijn’ (bijeenkomst in het kader van het diocesane Laurentiusjaar).

Zowel op het niveau van parochies als op het niveau van de diocesane curie geldt dat hiervoor faciliteiten beschikbaar moeten zijn en dat een zorgvuldig beheer van de middelen nodig is. De diocesane curie moet zo zijn samengesteld, dat zij voor de bisschop een geschikt instrument is zowel bij het bestuur van het bisdom alsook bij de uitoefening van het apostolaat (Christus Dominus, Tweede Vaticaans Concilie, decreet over het herderlijk ambt van de bisschoppen in de Kerk, nr 27).

Mr J.C.G.M. Bakker
Algemeen econoom

Jaarrekening 2015 bisdom Rotterdam

Algemeen

De hierna opgenomen financiële gegevens zijn ontleend aan de (geconsolideerde) jaarrekening 2015 van Bisdom Rotterdam. Deze jaarrekening is door de Raad voor economische aangelegenheden (REA) en het Hoogwaardig Kathedraal Kapittel op 13 mei 2016 goedgekeurd en door de bisschop ondertekend; bij de jaarrekening is door de controlerend accountant PricewaterhouseCoopers een goedgeurende controleverklaring afgegeven.

Opgemerkt zij dat de hierna opgenomen financiële gegevens niet alle toelichtingen en specificaties bevatten die op grond van de hiervoor genoemde richtlijn zijn vereist. Het kennismaken van deze gegevens kan derhalve niet in de plaats treden van de gecontroleerde jaarrekening 2015 van Bisdom Rotterdam; de volledige jaarrekening is in te zien op <https://anbi.rkcن.publicaties/ROT3417>.

Uitgangspunten

De jaarrekening van het bisdom wordt opgesteld in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven', uitgegeven door de raad voor de Jaarverslaggeving. Het boekjaar van het bisdom is gelijk aan het kalenderjaar. De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

De presentatie van de cijfers is ten behoeve van een beter inzicht ten opzichte van 2014 op een aantal plaatsen gewijzigd. De ter vergelijking opgenomen cijfers over 2014 zijn dienovereenkomstig aangepast. Deze wijzigingen in de presentatie hebben geen invloed op de omvang van het vermogen en het resultaat; de belangrijkste zijn:

- de voorheen onder 'Financiële vaste activa' opgenomen 'Beleggingspanden' en 'Leningen u/g' worden als 'Activa uit hoofde van zorgplicht' afzonderlijk vermeld onder de 'Vaste activa', zie ook hierna;
- de overige voorheen als financiële activa gepresenteerde activa worden nu aangeduid als 'Beleggingen'.

Activa en passiva worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met eventuele daarop gebaseerde afschrijvingen; de onder de beleggingen opgenomen effecten worden gewaardeerd tegen de beurskoers per balansdatum.

Activa uit hoofde van zorgplicht

Bisdom Rotterdam heeft een zorgplicht ('honestas sustentatio') jegens bepaalde individuele personen en instellingen. Uit hoofde van deze zorgplicht is een aantal panden aangekocht en zijn leningen verstrekt. In het verleden werden deze panden en leningen gepresenteerd als beleggingspanden en financiële vaste activa. Met ingang van het jaar 2015 worden deze activa opgenomen onder het hoofd 'Activa uit hoofde van zorgplicht'. De met deze activa verband houdende kosten en opbrengsten worden in de Staat van baten en lasten afzonderlijk gepresenteerd.

Resultaat en financiële positie

Het boekjaar 2015 kon worden afgesloten met een klein positief saldo (€ 19.355, tegenover 2014 € 55.177). Het resultaat is in positieve beïnvloed door hogere baten uit Afdrachten, nalatenschappen en giften (en dan met name uit nalatenschappen); in negatieve zin door hogere lasten terzake van activa uit hoofde van zorgplicht en voorts bijdragen en overige lasten; als gevolg van een verslechterd beursklimaat daalde ook het resultaat beleggingen.

Het eigen vermogen van het bisdom is vrijwel gelijk gebleven; een vermogen in de thans bestaande omvang wordt naar de huidige inzichten noodzakelijk geacht om een voldoende solide financiële basis te hebben voor de activiteiten van het bisdom. Om een gezonde financiële basis voor het bisdom, maar vooral ook voor de parochies, in stand te houden is blijvende aandacht en inzet voor de actie Kerkbalans noodzakelijk.

Geconsolideerde balans per 31 december 2015

(na resultaatbestemming)

	31 december 2015		31 december 2014	
	€	€	€	€
<i>ACTIVA</i>				
Vaste activa				
Materiële vaste activa	2.110.216		2.168.392	
Vaste activa uit hoofde van zorgplicht	11.177.780		10.666.751	
Beleggingen	33.661.625		33.846.420	
		46.949.621		46.681.563
Vlottende activa				
Vorderingen	954.103		1.569.090	
Liquide middelen	3.938.670		1.753.082	
		4.892.773		3.322.172
TOTAAL ACTIVA		51.842.394		50.003.735
<i>PASSIVA en EIGEN VERMOGEN</i>				
Eigen vermogen				
Algemeen Beheer	40.871.649		40.852.294	
Bestemmingsreserves	712.401		714.630	
Bestemmingsfondsen	884.983		884.984	
		42.469.033		42.451.908
Vorzieningen		2.176.677		1.367.851
Langlopende schulden		5.902.395		5.021.918
Kortlopende schulden		1.294.289		1.162.058
TOTAAL PASSIVA EN EIGEN VERMOGEN		51.842.394		50.003.735

Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2014

	2015		2014	
	€	€	€	€
BATEN				
Afdrachten, nalatenschappen en giften	3.919.735		3.203.318	
Baten activa uit hoofde van zorgplicht	580.816		698.924	
Overige baten	188.047		90.675	
Totaal baten		4.688.598		3.992.917
LASTEN				
Ambtsdragers en personeel	2.953.548		2.951.546	
Bedrijfskosten	1.197.673		1.243.251	
Lasten activa uit hoofde van zorgplicht	1.015.720		800.320	
Bijdragen en overige lasten	1.320.915		1.082.162	
Afschrijvingen	144.491		154.141	
Totaal lasten		6.632.347		6.231.420
SALDO BATEN EN LASTEN		-1.943.749		-2.238.503
Resultaat beleggingen		1.963.104		2.293.680
RESULTAAT BOEKJAAR		19.355		55.177

4 Ledenadministratie (Kerkebalans)

Interview met de algemeen econoom

“Parochies moeten er rekening mee houden dat de SILA-functie zal verdwijnen en dus is alertheid geboden. We moeten anticiperen op die situatie.” Algemeen econoom John Bakker reageert op het besluit van het kabinet om de Stichting Interkerkelijke Leden Administratie (SILA) geen gegevens meer te verstrekken uit de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA).

Het kabinet besloot hiertoe naar aanleiding van een motie van D66. Op termijn zullen er aan de kerken die aan de SILA deelnemen geen gegevens meer worden verstrekt over het verhuizen of overlijden van hun leden. Eind april schreven kardinaal Eijk (RKK) en dominee Plaisier (PKN) al in een brief aan premier Rutte dat dit grote consequenties heeft. Zij merken op dat de kerken door hun grote aantallen vrijwilligers een belangrijke bijdrage leveren aan de participatiesamenleving die het kabinet voor ogen staat, en dat het daarom alleszins redelijk is dat de overheid de kerken helpt om hun ledenadministratie in orde te houden. Ook signaleren de kerkleiders dat, terwijl aan de kerken geen verhuismutaties ter beschikking meer zullen worden gesteld, deze service voor andere (niet geestelijke) organisaties en instellingen wordt gecontinueerd, zoals bijvoorbeeld pensioenfondsen.

Door middel van de SILA als koppelinstrument is het voor de kerkgenootschappen mogelijk een adequate ledenregistratie op peil te houden. De SILA is voor de kerken heel belangrijk:

- Wanneer een mevrouw van 80 jaar naar een verpleeghuis gaat en zelf niet meer voldoende bewust is dat zij een adreswijziging moet doorgeven aan een kerkelijk bureau, wordt de verhuizing toch doorgegeven en ontvangt zij bezoek van de gemeente of parochie op haar nieuwe adres.
- Wanneer iemand overlijdt en zijn verwanten verzuimen dit overlijden door te geven, wordt het feit van dit overlijden toch bekend bij de

ledenadministratie en kan worden voorkomen dat er pijnlijke situaties ontstaan.

- Wanneer een jongere die gaat studeren even andere prioriteiten heeft dan het doorgeven van zijn verhuizing aan de ledenadministratie, zonder echter het voornemen te hebben zich uit te schrijven, raakt hij toch ‘niet kwijt’.

Namens de kerken dringen kardinaal Eijk en dominee Plaisier er daarom bij premier Rutte op aan om het besluit te herzien. Ondertussen moet er wel degelijk rekening mee worden gehouden dat de SILA-koppeling met de GBA zal stoppen. Algemeen econoom John Bakker: “Als het niet lukt om het parlement en de regering te overtuigen van het belang van de SILA, zal formeel al per 1 januari 2018 de koppelfunctie worden beëindigd. Dat betekent dat we actief moeten worden en in beweging moeten komen om degenen die bij ons horen bij ons te houden.”

“Het vraagt hoe dan ook een daadwerkelijke inzet vanuit de parochie naar de kerkleden. Als de kerken de gegevens niet meer automatisch krijgen, is dringend een mentaliteitsverandering nodig. Dat zal niet zo eenvoudig zijn, want voor veel mensen is het lidmaatschap van de kerk juist een gevoel van automatische betrokkenheid. Een soort vanzelfsprekendheid. Het idee dat de pastoor wel op de hoogte zal zijn van de persoonlijke situatie van de parochianen, maakt dat katholieken niet zomaar zelf spontaan op dit punt zullen handelen. Daarmee is het lidmaatschap van de kerk wezenlijk anders dan het lidmaatschap van een sportvereniging. Voor velen is die betrokkenheid zo vanzelfsprekend dat ze zich niet realiseren dat ze zelf actief gegevens door moeten geven. Dat is zeker zo in de katholieke traditie. In de volkskerk die we zijn, is dat extra merkbaar.”

De SILA-koppeling met de GBA heeft inmiddels 25 jaar kunnen werken, waarvan de afgelopen 15 jaar ook voor de Katholieke Kerk. Voordat de parochies via de bisdommen aangesloten werden bij de SILA en alle gedoopte katholieken een zogenaamde ‘SILA-stip’ achter hun naam kregen in de GBA, waren de parochies ook afhankelijk van het zelfstandig en spontaan doorgeven van veranderingen door de mensen zelf. John Bakker: “Dat gebeurde via melding aan pastoor of parochieadministratie maar ook via het PTT verhuisbericht. Maar de Katholieke Kerk heeft destijds al moeten constateren dat de katholie-

ken een beetje extra geholpen en ondersteund moeten worden om hun aanpassingen zelf door te geven.”

“Wanneer de SILA zal verdwijnen, zullen parochies heel alert moeten worden op het actief onder de aandacht brengen van de noodzaak om je gegevens door te geven. Als een volwassene of een kind wordt gedoopt, gaat het goed in de ledenadministratie, want dan wordt hij of zij ingeschreven. Maar als mensen nieuw in de parochie komen wonen en zich niet zelf melden, komen ze niet in beeld. Dat betekent dat je ze niet actief kunt uitnodigen om deel te worden van de plaatselijke geloofsgemeenschap, dat je ze geen parochieblad kunt toesturen, dat je ze niet aan kunt schrijven voor de actie Kerkbalans.”

“We moeten als parochies alert zijn en anticiperen op die situatie. We moeten actief worden, in beweging komen om degenen die bij ons horen bij ons te houden, en hen activeren en motiveren om zelf de gegevens bij verhuizing, bij overlijden of anderszins door te geven. Dat kan via oproepen in het parochieblad, digitaal, het verzamelen van emailadressen. Het vraagt hoe dan ook een daadwerkelijke inzet vanuit de parochie naar de kerkleden. Doe in het parochieblad bijvoorbeeld alvast weer een oproep om de gegevens door te geven aan de parochie. Zo’n actie kun je nu al nemen. Parochies kunnen nu reeds het gesprek opstarten over de nieuwe situatie die dreigt te ontstaan.”

Portefeuillehouders fondsenwerving

In de Kerk is geld geen hoofdzaak, maar wel noodzaak. Om de exploitatie van parochies mogelijk te maken wordt geput uit rendementen van vermogen, zijn er inkomsten via collectes, de actie Kerkbalans, uit erfenissen en legaten, periodieke schenkingen, enzovoort. Fondsenwerving is buitengewoon belangrijk. Het bisdom Rotterdam wil daarom komen tot een versterking van het netwerk van mensen die in de parochies de geldwerving behartigen. Ook in andere bisdommen is dit voornemen er.

De economen van de bisdommen hebben de wens uitgesproken dat elk parochiebestuur een portefeuillehouder heeft ten behoeve van

fondsenwerving. In de praktijk is geldwerving veelal een van de taken van de penningmeester. Deze heeft vaak zijn handen vol aan alle lopende financiële zaken. Een aparte portefeuillehouder kan dit echter als hoofdtaak hebben. Hij/zij zal zich hiervoor zo optimaal mogelijk kunnen inzetten op bestuurlijk niveau en in samenwerking met (andere) vrijwilligers. Bij de fondsenwerving is een goed gevoerde actie Kerkbalans van groot belang. Daarnaast kunnen ook andere initiatieven worden genomen.

In het bisdom Rotterdam hebben ook de Kerkbalansconsulenten de wens uitgesproken voor een contactpersoon op het niveau van het parochiebestuur. Er zijn de afgelopen twee jaar volop goede contacten opgebouwd tussen de Kerkbalansconsulenten en parochies, op het niveau van parochielocaties en ook met parochiebesturen. Middels een ‘Portefeuillehouder Fondsenwerving’ op het niveau van het parochiebestuur, kan de ondersteuning die de Kerkbalansconsulenten geven een verdere bestuurlijke inbedding krijgen en nog meer de parochies als geheel ten goede komen.

Parochiebesturen worden daarom gevraagd om in hun omgeving uit te zien naar een persoon die het bestuur kan versterken als ‘Portefeuillehouder Fondsenwerving’ en naar vrijwilligers die hem/haar zullen kunnen ondersteunen.

Het bisdom stelt hiervoor een korte taakomschrijving (functieprofiel) beschikbaar. Parochiebesturen kunnen daar gebruik van maken bij het uitzien naar een geschikte kandidaat. Als er een beoogde kandidaat is gevonden en het parochiebestuur met hem/haar een oriënterend gesprek aangaat, is desgewenst een Kerkbalansconsulent bereid om dit gesprek samen met het parochiebestuur te voeren.

Het bisdom nodigt de portefeuillehouders fondsenwerving en andere belangstellenden uit voor een diocesane bijeenkomst over geldwerving op woensdagavond 5 oktober 2016. In het Laurentiusjaar (2015) organiseerde het bisdom voor het eerst een dergelijke diocesane bijeenkomst. De avond was met tachtig deelnemers een goede inhoudelijke uitwisseling.

5 Kerncijfers bisdom Rotterdam

Hieronder zijn de kerncijfers opgenomen van het kerkbezoek en de sacramentenbediening in het bisdom Rotterdam. Ook is informatie opgenomen over het aantal priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers die werkzaam zijn in parochies in het bisdom.

De onderstaande tabel bevat cijfers over de deelname aan het kerkelijk leven in het bisdom Rotterdam in de jaren 2005, 2010 en 2014, en het aantal parochies op 31 december van het aangegeven jaar. Op deze manier is een vergelijking mogelijk tussen de verschillende jaren.

	2005	2010	2014	verschil 2005 - 2014	
Aantal parochianen	537.000	513.000	493.000	-44.000	-8,2%
Doopsel	3.395	2.605	1.750	-1.645	-48,5%
Eerste Communie	3.350	2.850	2.110	-1.240	-37,0%
Vormsel	2.295	1.750	1.240	-1.055	-46,0%
Huwelijk	510	380	230	-280	-54,9%
Uitvaart	3.410	2.670	2.340	-1.070	-31,4%
Kerkgangers	40.610 (7,7%)	33.800 (6,6%)	29.300 (5,9%)	-11.310	-27,9%
Vrijwilligers	31.300 (incl. 11.700 koorleden)	27.700 (incl. 10.400 koorleden)	25.100 (incl. 9.000 koorleden)	-6.200	-19,8%
Parochies	151 (zielzorg- eenheden)	145 (Incl. allochtone gemeen- schappen)	79 (61 territo- riaal en 18 gemeen- schappen van migranten)	-72	-47,7%

(Bron: Kaski)

In 2014 waren er 168 kerkgebouwen.

(Bron: Naamlijst 2014)

Pastorale beroepskrachten

Priesters werkzaam in parochies:	60
Diakens werkzaam in parochies:	18
Pastoraal werkers (m/v) werkzaam in parochies:	31

En enige tientallen pastorale beroepskrachten in de categoriale pastoraal (ziekenhuizen, zorginstellingen en gevangenissen).

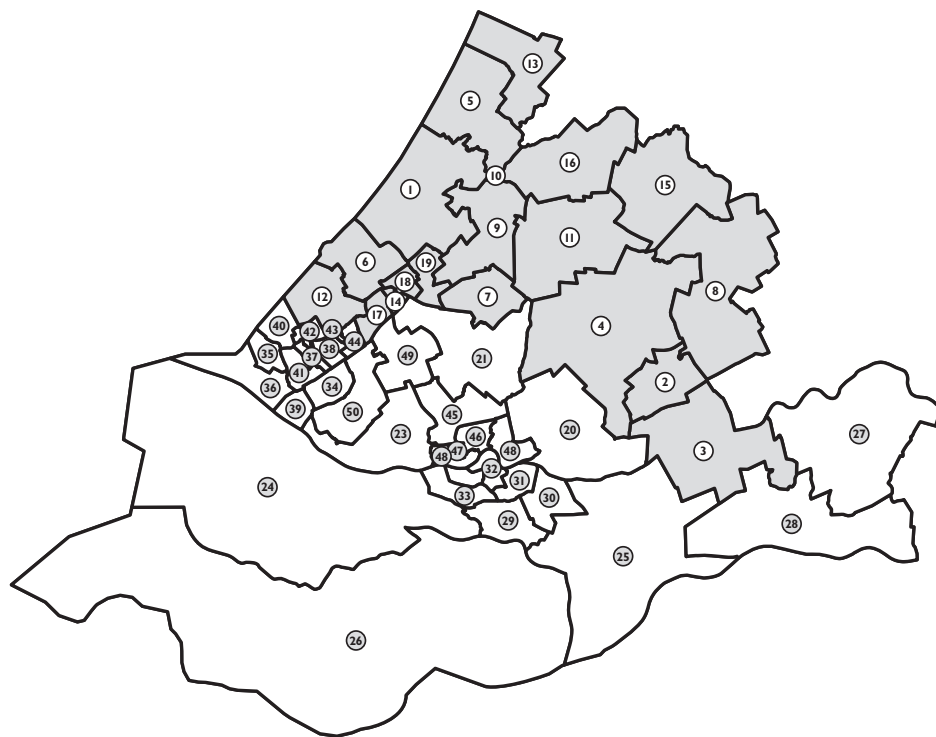
(Cijfers per 1 januari 2016, bron: www.bisdomrotterdam.nl)

Vronesteyn

Bij de start van het studiejaar 2015-2016 op Vronesteyn, centrum voor priesteropleiding en diakenopleiding, waren er 6 priesterkandidaten en 4 diakenkandidaten voor het bisdom Rotterdam. De studenten zijn verbonden met verschillende opleidingsinstellingen:

- 2 priesterstudenten en 4 diakenkandidaten: seminarie Bovendonk te Hoeven
- 1 priesterstudent: seminarie St. Willibald en de katholieke universiteit te Eichstätt
- 2 priesterstudenten: te Utrecht (Tilburg School of Catholic Theology en de Fontys Hogeschool Theologie Levensbeschouwing)
- 1 priesterstudent heeft zijn studie en vorming afgerond en bereidt zich voor op de diakenwijding.

6 Parochies op de kaart

1. REGIO-VICARIAAT DEN HAAG	6. Parochie Sint Maarten Noordwijk, Noordwijkerhout, Sassenheim/ Warmond, Voorhout
2. Parochie H. Augustinus Katwijk a/d Rijn, Oegstgeest, Voorschoten, Wassenaar	7. Parochie Maria Sterre der Zee Den Haag
3. Parochie St. Barnabas Haastrecht	8. Parochie H. Nicolaas Zoetermeer
4. Parochie H. Bartholomeus Schoonhoven	9. Parochie Pax Christi Kamerik, Meije en Zegveld, Oudewater, Woerden (inclusief het werkgebied H. Gabriël van de bedroefde Maagd te Haastrecht)
5. Parochie St. Jan de Doper Bodegraven, Boskoop, Gouda, Moordrecht, Reeuwijk, Waddinxveen	10. Parochie HH. Petrus en Paulus Leiden, Leiderdorp, Zoeterwoude-Rijndijk, Zoeterwoude-Dorp, Stompwijk

11. Vicariaat Merenwijk *Leiden*
12. Parochie H. Thomas *Alphen a/d Rijn, Hazerswoude-Dorp, Hazerswoude-Rijndijk*
13. Parochie De Vier Evangelisten *Den Haag*
14. Parochie H. Willibrordus *De Zilk, Hillegom, Lisse*
15. Parochie De Verrezen Christus *Voorburg*

Federatie HH. Clara en Franciscus

16. Parochie Heilige Clara *Aarlanderveen, Langeraar, Nieuwkoop, Nieuwveen, Noorden, Zevenhoven*
17. Parochie Heilige Franciscus *Hoogmade/Woubrugge, Leimuiden, Oude Wetering, Oud Ade/Rijpwetering*

Federatie Vlietstreek

18. Parochie H. Bonifatius *Rijswijk*
19. Parochie Sint Maarten *Voorburg*
20. Parochie Trinitas *Leidschendam*

REGIO-VICARIAAT ROTTERDAM

21. Parochie St. Christoffel *Capelle a/d IJssel, Krimpen a/d IJssel, Lekkerkerk, Nieuwerkerk a/d IJssel, Rotterdam-Ommoord-Zevenkamp*
22. Parochie Christus Koning *Bergschenhoek, Berkel en Rodenrijs, Bleiswijk, Nootdorp, Pijnacker*
23. Parochie De Goede Herder *Maassluis, Schiedam, Vlaardingen*
24. Parochie H.H. Michaël en Clemens *Rotterdam*

25. Parochie H. Nicolaas Pieck en Gezellen *Brielle, Hellevoetsluis, Rhoon, Rotterdam-Hoogvliet, Rozenburg, Spijkenisse*
26. Parochie H. Theresia van Avila *H.I. Ambacht/Zwijndrecht, Dordrecht, Alblasterdam/Papendrecht/Sliedrecht*
27. Parochie De Heilige Familie *Achthuizen, Middelharnis, Oud Beijerland, Oude Tonge, Puttershoek*

Federatie Driestromenland

28. Parochie Heilige Drie-eenheid *Everdingen, Leerdam, Vianen*
29. Parochie H.H. Martelaren van *Gorcum Arkel, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam*

Federatie H. Maria Magdalena

30. Parochie St. Augustinus *Barendrecht*
31. Parochie St. Joris *Ridderkerk*
32. Parochie De Emmausgangers *Rotterdam*
33. Parochie H. Drie Eenheid *Rotterdam*
34. Parochie OLV van Lourdes *Rotterdam*

Federatie St. Franciscus, tussen duin en tuin

35. Parochie HH. Martelaren van *Gorcum De Lier*
36. Parochie OLV ten Hemelopneming *'s-Gravenzande*
37. Parochie H. Egbertus / *H. Lambertus Hoek van Holland*
38. Parochie OLV van Goeden Raad *Honselersdijk*
39. Parochie H. Andreas *Kwintsheul*

40. Geloofsgemeenschap H. Jacobus *Maasdijk (Naaldwijk)*
41. Parochie H. Machutus *Monster*
42. Parochie St. Adrianus *Naaldwijk*
43. Parochie H. Bartholomeus *Poeldijk*
44. Parochie St. Jan de Doper *Wateringen*
45. Parochie St. Joseph *Wateringen*

**Federatie Rotterdam Rechter
Maasoever**

46. Parochie H. Bernadette *Rotterdam*
47. Parochie H. Johannes *Rotterdam*
48. Parochie H.H. Laurentius & Elisabeth *Rotterdam*
49. Parochie H. Maria *Rotterdam (2 dln.)*

**Cluster Sint Ursula - O.L. Vrouw
van Sion**

50. Parochie Sint Ursula *Delft*
51. Parochie O.L. Vrouw van Sion *Den Hoorn, Maasland, Schipluiden*

MIGRANTENGEMEENSCHAPPEN

- Parochie Church of our Saviour (Engelstalig) *'s-Gravenhage*
- Parochie Tous les Saints (Franstalig) *'s-Gravenhage*
- Parochie La Sagrada Familia (Spaanstalig) *Rotterdam*
- Parochie O.L. Vrouw Sterre der Zee (Poolse katholieken) *Rotterdam*
- Parochie H. Johannes Paulus II (Poolse katholieken) *'s-Gravenhage*
- Parochie O.L. Vrouw van de Vrede (Kaaipverdiaans/Portugees sprekenden) *Rotterdam*
- Parochie Petrus Donders (Surinaamse katholieken) *Rotterdam*
- Parochie HH. Nikola Tavelic en Antonius van Padua (Kroatisch sprekenden) *Rotterdam*
- Afrikaanse gemeenschap (Engelstalig) *'s-Gravenhage*
- Afrikaanse gemeenschap (Franstalig) *'s-Gravenhage*
- Gemeenschap van Duits sprekenden *'s-Gravenhage*
- Gemeenschap van Engels sprekenden (Church of Christ our Redeemer)
- Filipijnse gemeenschap *Rotterdam*
- Hongaarse gemeenschap *Wassenaar*
- Missione Cattolica Italiana *'s-Gravenhage*
- Gemeenschap van Portugees sprekenden *'s-Gravenhage*
- Surinaamse gemeenschap *'s-Gravenhage*
- Vietnamese gemeenschap

De Studentenparochie H. Catharina van Alexandrië is actief in Rotterdam, Delft en Leiden.

7 **Goede doelen bisdom Rotterdam**

Met onderstaande fondsen kunt u het bisdom ondersteunen voor de inzet voor specifieke goede doelen. De Kerk kent goede doelen en is ook zelf een goed doel! Vermeld s.v.p. uw naam en adresgegevens bij uw donatie.

Goede doelen bisdom Rotterdam

- ***‘Diocesaan orgelfonds’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van ‘Diocesaan orgelfonds’
- ***Fonds ‘Behoud kerkelijke gebouwen’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Behoud kerkelijke gebouwen’
- ***Fonds ‘Diaconie en caritas’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 00 0046 4304
onder vermelding van Fonds ‘Diaconie en caritas’
- ***Fonds ‘Huwelijk en gezin’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Huwelijk en gezin’
- ***Fonds ‘Kadervorming vrijwilligers’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Kadervorming vrijwilligers’
- ***Fonds ‘Noden van het bisdom’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Noden van het bisdom’
- ***Fonds ‘Ouderenpastoraat’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Ouderenpastoraat’
- ***Fonds ‘Parochiecatechese en geloofsopvoeding’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Parochiecatechese en geloofsopvoeding’
- ***Fonds ‘Vrienden van de Vuurdoop’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Vrienden van de Vuurdoop’

- **R.K. Instelling voor Religieus Leven**
RK Instelling voor Religieus Leven: NL94 INGB 0006 1888 68
- **R.K. Instelling St. Elisabeth**
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van ‘R.K. Instelling St. Elisabeth’
- **Laurentius en Ignatius (Eendrachtshof)**
Laurentius en Ignatius: NL92 INGB 0000 0904 17
- **Sint-Gregorius, Diocesane instelling voor liturgische muziek in het bisdom van Rotterdam**
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van ‘Sint-Gregorius’
- **Priester- en diakenopleiding Vronesteyn**
Centrum voor priesteropleiding Vronesteyn (en diakenopleiding):
NL29 INGB 0000 3656 73
- **Studentenparochie H. Catharina van Alexandrië**
RK Bisdom Rotterdam: NL 63 INGB 0000 7483 08
onder vermelding van ‘Studentenparochie Catharina van Alexandrië te Rotterdam’
- **Bedevaardoord Brielle**
Heiligdom van de Martelaren van Gorcum
Rik 5 (hoek Kloosterweg), Brielle
NL 30 RABO 03 4485 3721
t.n.v. Bisschoppelijke Brielse Commissie te Brielle
www.martelarenavangorcum.nl

Geven bij leven

Bij leven geven kan door middel van een gift of een periodieke schenking. Giften kunnen worden afgetrokken van de belasting. De belastingdienst stelt daaraan wel enkele voorwaarden, zoals een minimumbedrag. Aan instellingen met een goed doel kan ook binnen een bepaalde periode een maximumbedrag worden geschonken, zonder dat de instelling daarover schenkingsrecht hoeft te betalen. Voor een periodieke schenking geldt dat het bedrag dat u voor langere tijd periodiek geeft in zijn geheel aftrekbaar kan zijn voor de inkomstenbelasting. Ook hieraan zijn voorwaarden verbonden.

... en daarna

Ook bij overlijden kunt u waarborgen dat de inzet voor de Kerk voortgang krijgt. Steeds nieuwe mensen weten zich geroepen zich in te zetten voor de Kerk en het evangelie. Toekomstige generaties zullen zich met hart en ziel inzetten voor het evangelie. Maar kleiner wordende parochies en gemeenschappen van gelovigen zullen niet de middelen bij elkaar kunnen brengen, zoals eerdere generaties dat konden. In een testament kunt u vastleggen dat een deel van de erfenis ten goede zal komen aan de Kerk. Dat kan bijvoorbeeld via een legaat of een erfstelling. Met een legaat kunt u zelf omschrijven wat u van de erfenis wenst na te laten. Dit kan een geldbedrag zijn, maar ook een roerende of onroerende zaak, zoals een schilderij of een huis. Via een erfstelling kunt u het bisdom tot (mede-)erfgenaam benoemen. Omdat het bisdom als Kerk een ANBI-instelling is, hoeven geen successierechten te worden betaald.

Meer informatie

Over al deze zaken kan een notaris u meer uitleg geven. Ook de algemeen econoom van het bisdom Rotterdam geeft u graag nadere informatie:

Bisdom Rotterdam
Mr J.C.G.M. Bakker, algemeen econoom
Koningin Emmaplein 3
3016 AA Rotterdam

T: 010 - 2815171
E: j.bakker@bisdomrotterdam.nl
I: www.bisdomrotterdam.nl

Zie ook:

I: www.notaris.nl
I: www.belastingdienst.nl

8 ANBI

Het bisdom Rotterdam ondersteunt parochies in hun inzet voor de lokale gemeenschap, draagt zorg voor pastoraal personeel, ondersteunt het beheer van gebouwen en financiën.

De Rooms-Katholieke Kerk in Nederland is door de Belastingdienst erkend als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Tot de RK Kerk in Nederland behoren onder andere bisdommen, parochies, Parochiële Caritas Instellingen (PCI-en) en andere katholieke instellingen.

Wie aan een ANBI een gift doet, mag het bedrag aftrekken van de inkomstenbelasting. Een ANBI die giften, legaten of erfenissen ontvangt, is vrijgesteld van schenk- en erfbelasting. Om gebruik te mogen maken van de voordelen geldt een publicatieplicht.

De publicatieplicht past bij de openheid die van kerkelijke instellingen verwacht mag worden en sluit aan bij de wens van schenkers om open en transparant geïnformeerd te worden over het bestuur, de inkomsten en bestedingen.

Algemene gegevens

Bisdom Rotterdam
Koningin Emmaplein 3
3016 AA, Rotterdam

T: 010-2815171
E: bureau@bisdomrotterdam.nl
I: www.bisdomrotterdam.nl

RSIN: 002991226
Bankrekeningnummer: NL30 INGB 0000 4643 04

Samenstelling bestuur

Het bestuur en de vertegenwoordiging van het bisdom komt toe aan de diocesane bisschop. De bisschop leidt het bisdom in samenwerking met het presbyterium (priesters die binnen het bisdom geïncardineerd zijn en priesters die binnen het bisdom pastorale ambten vervullen). De bisschop wordt in het bestuur van het bisdom bijgestaan door de diocesane curie, voor wat betreft het vermogensbeheer van het bisdom wordt de bisschop bijgestaan door de econoom en de raad voor economische aangelegenheden.

Bisschop:	Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende
Vicaris-generaal:	Mgr. Dr. H.A. Verbakel
Vicaris-generaal:	Mgr. drs. T.F.M. Visser
Algemeen econoom:	Mr. J.C.G.M. Bakker
Hoofd Personeel-Pastoraal:	R.R.P.M. Peeters
Managementassistente:	Drs. A.M.C.B. de Jong

Doelstelling/visie

Het Wetboek van Canoniek Recht (Codex Iuris Canonici) omschrijft het bisdom als “een deel van het Volk Gods, dat aan een Bisschop wordt toevertrouwd om het in samenwerking met het presbyterium te weiden, zodat het, nauw verbonden met zijn herder, en door hem door het Evangelie en de Eucharistie in de Heilige Geest verzameld, een particuliere Kerk vormt, waarin de ene heilige katholieke en apostolische Kerk van Christus waarlijk aanwezig is en werkt.”

Beleidsplan

Het beleid van het bisdom is gericht op het faciliteren en ondersteunen van parochies, opdat deze als geloofsgemeenschappen goed kunnen functioneren. De Kerk dient zich in elke tijd opnieuw af te stemmen op wat haar te doen staat, in een veranderende samenleving en met de rijkdom van het evangelie van het begin. Dit betekent dat

ook het beleid van het bisdom altijd in ontwikkeling is en zich afstemt op wat nodig is. Zie hiervoor www.bisdomrotterdam.nl.

Beloningsbeleid

De bisschop ontvangt het honorarium zoals dat geldt voor een priester conform de 'Interdiocesane Regelingen voor de besturen van kerkelijke instellingen van de bisdommen in de RK Kerkprovincie inzake de honorering van priesters en diakens en andere financiële aangelegenheden'. De medewerkers van de diocesane curie worden beloond conform de Rechtspositieregelingen van het bisdom. De leden van de raad voor economische aangelegenheden ontvangen geen beloning voor hun werkzaamheden anders dan een vergoeding voor gemaakte onkosten.

Toelichting

Kerkgenootschappen en hun onderdelen zorgen in Nederland zelf voor de benodigde inkomsten voor hun activiteiten. Het bisdom ontvangt haar inkomsten uit giften/nalatenschappen en de bijdragen van parochies. Het bisdom ontvangt geen overheidssubsidie in Nederland, behoudens voor de instandhouding van monumentale (kerk)gebouwen of een specifiek project.

ANBI-publicatie bisdom Rotterdam:
<https://anbi.rkc.nl/publicaties/ROT3417>

9 Activiteitenagenda

bisschop Van den Hende

Januari 2015

- za. 3 *Pijnacker, keSpeciaalrk H. Joannes de Dooper*: Eucharistieviering bij start nieuwe parochie Christus Koning
- zo. 4 *Rotterdam, kerk Verrijzenis van de Heer*: Eucharistieviering
- zo. 4 *Leidschendam, kerk H.H. Petrus en Paulus*: Eucharistieviering bij afscheid rector Bakker en een aanstelling tot acoliet
- zo. 4 *Voorburg, Vronesteyn*: Bijeenkomst ten afscheid van rector Bakker
- ma. 5 *Voorburg, Vronesteyn*: Studiedag bisdomkantor
- di. 6 *Rotterdam, bisdomkantor*: Raad van Economische Aangelegenheden
- vr. 9 *Rotterdam, Plein 1940*: Bijeenkomst naar aanleiding van de aanslag in Parijs
- zo. 11 *Rotterdam, kerk H.H. Michael en Clemens*: Eucharistieviering
- zo. 11 *Zoetermeer, H. Nicolaaskerk*: Eucharistieviering, geloofsgesprek, ontmoeting en maaltijd (Tour of Faith)
- ma. 12 *Utrecht, landelijk bureau PKN*: Werkgroep Rome – Reformatie
- di. 13 *Amsterdam*: Afscheid mevrouw P. Higler bij stichting Porticus
- wo. 14 *Rotterdam, bisdomkantor*: Zusters Moeder Teresa
- do. 15 *Rotterdam*: Bezoek aan synagoge (Dag van het Jodendom)
- vr. 16 *Rotterdam, Paradijkskerk*: Taizé gebedsviering
- za. 17 *Nootdorp, kerk H. Bartholomeus*: Vormselviering
- zo. 18 *Schoonhoven, kerk H. Bartholomeus*: Vormselviering
- ma. 19 Bisschoppenconferentie
- di. 20 *Hoeven, seminarie Bovendonk*: Voordracht over sacrament van de biecht
- do. 22 *Den Bosch, basiliek St. Jan*: Oecumenische viering (Week van de Eenheid)
- vr. 23 *Rotterdam, bisdomkantor*: Ontmoeting regiovicaris Broeders van St. Jan
- vr. 23 *Rotterdam, bisdomkantor*: Contactgroep inzake seksueel misbruik
- vr. 23 *Rotterdam, kathedraal H.H. Laurentius en Elisabeth*: Sjofarbijeenkomst
- za. 24 *Reeuwijk, kerk H.H. Petrus en Paulus*: Vormselviering
- zo. 25 *Bodegraven, kerk St. Willibrordus*: Vormselviering
- zo. 25 *Rotterdam, Koningskerk*: Afsluiting gebedsweek voor de eenheid
- ma. 26 *Amersfoort*: Vergadering moderamen Raad van kerken
- wo. 28 *Rotterdam*: Bezoek aan Erasmusuniversiteit

- vr. 30 *Den Haag, kerk H. Jacobus de Meerdere*: Eucharistieviering bij start parochie Maria Sterre der Zee en installatie pastoor D. Langerhuizen
- za. 31 *Langeraar, kerk H. Adrianus*: Eucharistieviering installatie pastoor J. Glas

Februari 2015

- zo. 1 *Nieuwerkerk a/d IJssel, St. Josephkerk*: Eucharistieviering
- ma. 2 *Voorhout*: Oprichting R.K. Instelling voor Religieus Leven
- ma. 2 *Den Haag, klooster broeders van Sint Jan*: Bezoek met bidden vespers (Wereldgebedsday voor roepingen tot het religieuze leven)
- ma. 2 *Rotterdam, kerk H.H. Michael en Clemens*: Eucharistieviering bij gelegenheid van Maria Lichtmis
- wo. 4 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Ontmoeting met paters MSC (International Missionary Community)
- wo. 4 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Vergadering met parochiebestuur H. Maria te Rotterdam
- do. 5 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Projectencommissie
- do. 5 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Overhandiging kaarsen ten behoeve van estafette Vastenactie
- vr. 6 Huisbezoeken emeriti
- za. 7 *Rotterdam, Sisters of Charity*: Eucharistieviering
- za. 7 *Den Haag, Church of our Saviour*: Diocesane parochiedag Laurentiusjaar
- za. 7 *Leerdam, kerk Maria Onbevlekt Ontvangen*: Eucharistieviering (jubileum koor 'Non Solus')
- zo. 8 *Rotterdam, detentiecentrum*: Bezoek aan de instelling, ontmoeting met gedetineerden en gebedsviering
- zo. 8 *Rotterdam, H. Lambertuskerk*: Tour of Faith
- di. 10 *Utrecht, TST (voorheen FKT)*: Bezoek aan decaan
- di. 10 *Utrecht*: Bisschoppenconferentie
- wo. 11 *Utrecht*: Plenaire vergadering Raad van kerken
- do. 12 *Voorburg, kerk De Verrezen Christus*: Eucharistieviering bij uitvaart pastoor Th. Kloosterman
- do. 12 Bezoeken aan emeriti
- vr. 13 *Voorburg, Vronesteyn*: Studiedag voortgezette pastorale vorming liturgie
- vr. 13 *Leiden, studentenparochie*: Vacaturegesprek met locatieraad
- za. 14 *Everdingen, kerk H.H. Petrus en Paulus*: Eucharistieviering
- zo. 15 *Den Haag, kerk H. Paschalis Baylon*: Vormselviering
- di. 17 Werkbezoek aan kerken Meerburg en Zoeterwoude dorp

- wo. 18 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Eucharistieviering bij start vastenestafette
- wo. 18 *Rotterdam, kerk H.H. Michael en Clemens*: Eucharistieviering Aswoensdag
- do. 19 *Rotterdam, pastorie kathedraal*: Vergadering implementatiecommissie kerkgebouwen Rotterdam Rechter Maasoever
- za. 21 *Capelle a/d IJssel, kerk St. Paulus' bekering*: Eucharistieviering bij 55-jarig bestaan parochie
- zo. 22 *Dordrecht, Emmanuelkerk*: Eucharistieviering
- ma. 23 *Amersfoort*: Vergadering moderamen Raad van kerken
- ma. 23 Bezoeken aan emeriti
- di. 24 *Rotterdam, Eendrachtskapel*: Vergadering met locatieraad
- wo. 25 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Zusters Maria Stella Matutina
- do. 26 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Afdelingsraad KRO
- vr. 27 *Utrecht*: Oecumenische lezing Eduardo Echeverria, TST
- vr. 27 *Utrecht, kathedrale kerk*: Opening Michael Maarschalkerweerd Herdenkingsjaar
- za. 28 *Den Haag, kerk H. Antonius Abt*: Eucharistie met Filipijnse gemeenschap

Maart 2015

- zo. 1 *Alblasserdam, kerk O.L.V van Fatima*: Eucharistieviering
- ma. 2 *Breda*: Vergadering KBS
- di. 3 *Breda*: Vergadering Liturgie commissie
- wo. 4 *Doetinchem, St. Willibrordusabdij*: Bezoek deelnemers priesterretraite
- do. 5 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Projectencommissie
- do. 5 *Voorburg, Vronesteyn*: Avond toeleiding over de Gedragscode Pastoraat
- vr. 6 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Vergadering Kathedraal Kapittel
- zo. 8 *Krimpen a/d IJssel, kerk Maria Koningin*: Eucharistieviering
- zo. 8 *Pijnacker, kerk H. Johannes de Dooper*: Tour of Faith
- ma. 9 *Den Haag*: Ontmoeting Pax met Mgr. Gudziak over situatie Oekraïne
- di. 10 *Utrecht*: Bisschoppenconferentie
- wo. 11 *Utrecht*: Zitting Klachtencommissie inzake seksueel misbruik
- vr. 13 *Amsterdam, Vrije Universiteit*: Bijeenkomst over leiderschap in de kerk
- vr. 13 *Den Haag, nuntiatuur*: Receptie bij verjaardag pauskeuze Franciscus
- vr. 13 *Rotterdam, Kathedraal H.H. Laurentius en Elisabeth*: Start gebedsactie “24 uur voor de Heer”
- za. 14 *Rotterdam, kathedraal H.H. Laurentius en Elisabeth*: Biechthoren en eucharistie bij afsluiting “24 uur voor de Heer”
- zo. 15 *Rotterdam, St. Caeciliakerk*: Eucharistieviering

- zo. 15 *Voorburg, Vronesteyn*: Priesterbijeenkomst
- ma. 16 *Rotterdam, Laurenspastoraat*: Voorbereiding Laurenssymposium
- di. 17 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Vergadering Priesterraad
- wo. 18 *Hillegom, St. Martinuskerk*: Eucharistieviering en inzegening kruiswegstaties
- za. 21 *Rotterdam, Eendrachtsskapel*: Morgengebed met deelnemers voettocht naar Amsterdam (Stille Omgang)
- ma. 23 *Breda*: Commissie vertaling missaal
- wo. 25 *Dordrecht, gemeente zusters Maria Stella Matutina*: Eucharistieviering en ontmoeting
- do. 26 *Rome*: Vergadering bestuur Pour les Autres (t/m 28 maart)
- zo. 29 *Dordrecht, St. Antoniuskerk*: Bijeenkomst Wereldjongerendagen 2015
- ma. 30 *Amersfoort*: Vergadering Raad van kerken
- ma. 30 *Delft, RKJ*: Catecheseavond over Goede Week en Triduüm
- di. 31 *Rotterdam, kerk H.H. Michael en Clemens*: Boeteviering en biechthoren

April 2015

- wo. 1 *Rotterdam, kathedraal*: Chrismamis
- do. 2 *Rotterdam, kathedraal*: Eucharistieviering Witte Donderdag
- vr. 3 *Viering Goede Vrijdag*
- za. 4 *Rotterdam, kerk H.H. Michael en Clemens*: Paaswake
- za. 4 *Rotterdam, kathedraal*: Paaswake
- zo. 5 *Rotterdam, kerk H.H. Michael en Clemens*: Eucharistieviering Paaszondag
- zo. 5 *Rotterdam, kathedraal*: Eucharistieviering Paaszondag
- ma. 6 *Rotterdam, kerk H.H. Michael en Clemens*: Eucharistieviering Tweede Paasdag
- di. 7 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Bijeenkomst bisschop met vormheren
- di. 7 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Pastoraal team studentenparochie
- wo. 8 *Utrecht*: Plenaire vergadering Raad van kerken
- wo. 8 *Leiden, vicariaat Merenwijk*: Bezinningsavond over H. Laurentius en diaconie
- vr. 10 *Dordrecht, zusters Maria Stella Matutina*: Bezoek aan gemeente
- zo. 12 *Schipluiden, St. Jacobuskerk*: Vormselviering
- zo. 12 *Den Haag, kerk H.H. Antonius en Lodewijk*: Tour of Faith
- ma. 13 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Projectencommissie
- di. 14 *Utrecht*: Bisschoppenconferentie
- wo. 15 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Ontmoeting met bisschop Dositheus

- wo. 15 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Afscheidsgesprek aartsbisschop A. Dupuy (nuntius)
- wo. 15 *Rotterdam, kerk H.H. Laurentius en Ignatius*: Vergadering locatieraad
- za. 18 *Maastricht, St. Servaasbasiliek*: Eucharistieviering bij investituur Ridders van het H. Graf
- za. 18 *Roelofarendsveen, kerk St. Petrus' banden*: Vormselviering
- zo. 19 *Schiedam, St. Liduina basiliek*: Eucharistieviering bij St. Liduina feest
- ma. 20 *Amersfoort*: Vergadering moderamen Raad van kerken
- ma. 20 *Utrecht*: Vergadering werkgroep Rome – Reformatie
- di. 21 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Jaarlijkse ontmoeting met VPW Rotterdam
- wo. 22 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Raad voor economische aangelegenheden
- do. 23 *Utrecht*: Vergadering terzake seksueel misbruik
- za. 25 *Brielle, Bedevaartskerk*: Diocesane kostersdag
- di. 28 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Meerjarenplanning bisdombestuur

Mei 2015

- vr. 1 *Zegge, kerk H. Maria Boodschap*: Eucharistieviering opening Mariamaand
- za. 2 *Alblasserdam, kerk O.L.Vrouw van Fatima*: Eucharistieviering
- zo. 3 *Dordrecht, Emmanuelkerk*: Eucharistieviering
- zo. 3 *Den Haag*: Verdiepingsbijeenkomst WJD
- ma. 4 *Breda*: Liturgiecommissie nieuwe Missaal
- do. 7 *Schiphol*: Ontvangst bij aankomst nieuwe nuntius Mgr. A. Cavalli
- do. 7 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Vergadering bestuur Studentenparochie H. Catharina van Alexandrië
- za. 9 *Bergschenboek, kerk H. Willibrordus*: Eucharistieviering
- zo. 10 *Rotterdam, Open Hof*: Eucharistieviering
- zo. 10 *Rotterdam, kathedraal*: Tour of Faith
- ma. 11 *Rotterdam*: Gesprek Radio Rijnmond over pausbezoek 1985
- di. 12 *Utrecht*: Bisschoppenconferentie
- wo. 13 *Amersfoort*: Nominatiecommissie Raad van kerken
- wo. 13 *Amersfoort*: Oecumenisch overleg met afvaardiging CEC
- do. 14 *Krimpen a.d. IJssel, parochiekerk H. Maria Koningin*: Eucharistieviering Hoogfeest van Hemelvaart
- za. 16 *Voorhout, kerk H. Bartholomeus (parochie Sint Maarten)*: Vormselviering
- zo. 17 *Zegge, kerk H. Maria Boodschap*: Eucharistieviering
- zo. 17 *Rotterdam, H. Bavokerk (parochie O.L.V. van Lourdes)*: Eucharistieviering bij gelegenheid van parochiële jongerendag

- ma. 18 *Amersfoort*: Vergadering moderamen Raad van kerken
- ma. 18 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Diocesane projectencommissie
- di. 19 *Den Bosch, kathedrale kerk van St. Jan*: Eucharistieviering bedevaart aan de Zoete Moeder van Den Bosch (KBO Zuid Holland)
- wo. 20 *Den Haag, kerk Church of our Saviour*: Diocesane impulsavond Kerkbalans
- do. 21 *Vogelenzang, Grootseminarie Tiltenberg*: Bezoek en eucharistieviering (t/m 22 mei)
- za. 23 *Rotterdam, kathedrale kerk H.H. Laurentius en Elisabeth*: Vuurdoop
- zo. 24 *Rotterdam, parochiekerk H. Caecilia*: Vormselviering
- zo. 24 *Rotterdam, parochie O.L.V. van de vrede*: Vormselviering en uitreiking Portugese vertaling strip H. Laurentius
- wo. 27 *Vught*: Contactgroep inzake seksueel misbruik en KLOKK
- do. 28 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Evaluatie Tour of Faith 2014-2015
- do. 28 *Rotterdam, kerk Emmausgangers*: Diocesane bijeenkomst met leden PCI
- vr. 29 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Ontvangst zusters moeder Teresa Rotterdam
- vr. 29 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Eucharistieviering en maaltijd met jubilerende priesters van het bisdom
- za. 30 *Rotterdam, kathedrale kerk H.H. Laurentius en Elisabeth*: Eucharistieviering met priester- en diakenwijding
- za. 30 *Zoetermeer, parochiekerk H. Nicolaas*: Vormselviering
- zo. 31 *Vlaardingen, kerk H. Lucas (parochie Goede Herder)*: Vormselviering

Juni 2015

- ma. 1 *Breda*: Vergadering Katholieke Bijbelstichting (KBS)
- ma. 1 *Breda*: Vergadering vertaalcommissie altaarmissaal
- di. 2 *Lisse, H. Agathakerk*: Uitvaart en begrafenis pastoor Van der Voort
- di. 2 *Rotterdam*: Gesprek met provinciaal bestuur paters Spiritijnen
- do. 4 *Tilburg, Katholieke Universiteit*: Afscheid rector magnificus en aantreden opvolger
- za. 6 *Brielle, Bedevaartskerk*: Eucharistieviering en ontmoeting met nieuwe katholieken (kerktoetreders)
- za. 6 *Leiden, St. Josephkerk*: Vormselviering H.H. Petrus en Paulus parochie
- zo. 7 *Nieuwkuijk*: KJD Festival (eucharistieviering)
- zo. 7 *Rotterdam, kathedraal H.H. Laurentius en Elisabeth*: Vormselviering parochies Rechtermaasoever
- ma. 8 *Breda*: Vergadering vertaalcommissie altaarmissaal
- di. 9 *Utrecht*: Bisschoppenconferentie

- wo. 10 *Utrecht*: Plenaire vergadering Raad van kerken
- do. 11 *Utrecht*: Hoofdbestuur Katholieke vereniging voor oecumene
- vr. 12 *Rotterdam, zusters moeder Teresa*: Eucharistieviering en zegenen huis
- vr. 12 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Vergadering kathedraal kapittel
- vr. 12 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Vergadering met bestuursleden H. Bernadetteparochie
- za. 13 *Woerden, H. Bonaventurakerk*: Vormselviering Pax Christi parochie
- zo. 14 *Delft*: Ommegang Maria van Jesse en eucharistieviering
- zo. 14 *Leiden, H. Lodewijkkerk*: Tour of Faith
- ma. 15 *Utrecht*: Vergadering Thomasfonds
- di. 16 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Priesterraad
- di. 16 *Rotterdam, kerk Emmausgangers*: Bijeenkomst met parochiebesturen federatie H. Maria Magdalena
- wo. 17 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Raad voor economische aangelegenheden
- do. 18 *Alphen a.d. Rijn*: Werkbezoek in penitentiaire inrichting
- do. 18 *Voorburg, Vronesteyn*: Eucharistieviering sluiting studiejaar diakenstudenten
- vr. 19 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Ontmoeting striptekenaar Geert de Sutter (Laurentiusstrip)
- za. 20 *Dordrecht, H. Antoniuskerk*: Eucharistie en catechese jongeren bij FJTussendordje
- zo. 21 *Schiedam, basiliek St. Lidwina en H. Rozenkrans*: Eucharistie bij gelegenheid van zilveren jubileum basiliek
- ma. 22 *Amersfoort*: Moderamen Raad van kerken
- ma. 22 *Breda*: Vergadering vertaalcommissie altaarmissaal
- ma. 22 *Breda*: Vergadering met delegatie NSGV
- di. 23 *Rotterdam, kerk Emmausgangers*: Bijeenkomst met pastoraatsgroepen federatie H. Maria Magdalena
- do. 25 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Eucharistie en jubilea bisdommedewerkers
- do. 25 *Schoonhoven, H. Bartholomeuskerk*: Eucharistie met gemeenschappen Neo-Catechumenaat
- vr. 26 *Rotterdam, Eendrachtskapel*: Eucharistieviering
- vr. 26 *Breda*: Vergadering Nationale Raad voor liturgie (NRL)
- za. 27 *Rotterdam, Eendrachtskapel*: Biechtgelegenheid
- zo. 28 *Den Haag, H. Jacobuskerk*: Eucharistieviering bij verjaardag pauskeuze paus Franciscus

Juli 2015

- vr. 3 *Lisse*: Vergadering met het pastoraal team
- za. 4 *Rotterdam, Eendrachtskapel*: Eucharistieviering
- zo. 5 *Bergschenhoek, St. Willibrordkerk*: Eucharistieviering
- zo. 5 *Berkel en Rodenrijs, kerk O.L.Vrouw Geboorte*: Eucharistieviering
- ma. 6 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Projectencommissie
- do. 9 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Vergadering parochiebestuur a. i. H. Bernadette Rotterdam
- vr. 10 *Voorburg, Vronesteyn*: Visitatie priesteropleiding (individuele gesprekken met studenten en staf)
- za. 11 *Brielle, bedevaartskapel H.H. Martelaren van Gorcum*: Nationale Bedevaart
- zo. 12 *Dordrecht, H. Antoniuskerk*: Eucharistieviering
- zo. 12 *Dordrecht, kerk Verrezen Christus*: Eucharistieviering
- wo. 15 *Doetinchem*: Bezoek aan Willibrordkamp, zomerkamp voor kinderen van de Haagse parochie Maria Sterre der Zee
- do. 16 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Zusters Maria Stella Matutina
- za. 18 *Pijnacker, kerk St. Johannes de Doper*: Eucharistieviering
- zo. 19 *Bergschenhoek, St. Willibrordkerk*: Eucharistieviering
- zo. 19 *Bleiswijk, kerk O.L.Vrouw Visitatie*: Eucharistieviering
- di. 21 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Interview met AD
- di. 21 *Roosendaal*: Bezoek aan diocesaan zomerkamp jongeren
- wo. 22 *Amerongen*: Bezoek aan diocesaan zomerkamp kinderen
- wo. 22 *Vinkeveen*: Bezoek aan diocesaan zomerkamp tieners
- do. 23 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Comité Eendrachtskapel
- za. 25 *Stadskanaal*: Opening festival Celebrate
- zo. 26 *Stadskanaal*: Eucharistie bij festival Celebrate

Augustus 2015

- do. 6 *Prinsenbeek*: Avondwake pater P. Schakenraad, oud provinciaal SCJ
- vr. 7 *Breda*: Vergaderingen liturgie
- za. 8 *Nootdorp, kerk H. Bartholomeus*: Eucharistieviering
- zo. 9 *Bergschenhoek, St. Willibrordkerk*: Eucharistieviering
- zo. 9 *Bleiswijk, kerk O.L. Vrouw Visitatie*: Eucharistieviering
- ma. 10 *Rotterdam, kathedrale kerk*: Eucharistieviering feest H. Laurentius
- vr. 14 *Rotterdam, zusters moeder Teresa*: Eucharistieviering met altaarzegening
- za. 15 *Zevenhoven, Lourdesgrot*: Eucharistieviering Maria ten hemelopneming

- zo. 16 *Nieuwerkerk a.d. IJssel, St. Josephkerk*: Eucharistieviering
- zo. 16 *Capelle a.d. IJssel, kerk St. Paulus' bekering*: Eucharistieviering
- za. 22 *Dordrecht, klooster Maria Stella Matutina*: Eucharistieviering
- zo. 23 *Rotterdam, kerk H.H. Michael en Clemens*: Biechthoren en eucharistieviering
- ma. 24 *Amersfoort*: Vergadering moderamen Raad van kerken
- di. 25 *Kevelaar*: Deelname aan de Rijnlandse Bedevaart
- wo. 26 *Doorn*: Christelijk Sociaal Congres
- zo. 30 *Groningen, kathedraal H.H. Martinus en Joseph*: Eucharistieviering
- ma. 31 *Tilburg, katholieke universiteit*: Opening academisch jaar

September 2015

- wo. 2 *Den Haag*: Werkbezoek Medisch Centrum Haaglanden en Bronovo
- wo. 2 *Voorburg, Vronesteyn*: Opening studiejaar priesterstudenten, zegening nieuw aangebrachte ramen tijdens openingsviering studiejaar
- do. 3 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Moderatorenoverleg
- do. 3 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Bestuur a.i. St. Bernadetteparochie Rotterdam
- vr. 4 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Eucharistieviering en diner met jubilerende pastoraal werkers
- vr. 4 *Rotterdam, Eendrachtskapel*: Ontmoeting met vrijwilligers
- zo. 6 *Groningen, kathedrale kerk H.H. Martinus en Joseph*: Bij priesterwijding broeder Hugo (kluizenaar)
- ma. 7 *Utrecht*: Vergadering oecumenische werkgroep 2017
- di. 8 *Utrecht*: Bisschoppenconferentie
- wo. 9 *Amersfoort*: Symposium bij afscheid voorzitter en vicevoorzitter Raad van kerken
- do. 10 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Projectencommissie
- vr. 11 *Breda*: Werkgroep vertalen altaarmissaal
- za. 12 *Leiden*: Concert Hogelandse kerk
- zo. 13 *Sittard, bezinningshuis Regina Carmeli*: Lezing Huwelijkszondag
- ma. 14 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Presentatie DVD 'armoedebestrijders'
- ma. 14 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Ontmoeting met bestuur Missione Cattolica
- di. 15 *Den Haag*: Ontmoeting en eucharistie met perschefs Nederland-Vlaanderen
- di. 15 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Bestuur studentenparochie H. Catharina van Alexandrië

- wo. 16 *Voorburg, Vronesteyn*: Opening studiejaar diakenopleiding
- do. 17 *Rotterdam bisdomkantor*: Mensen met een missie
- do. 17 *Den Haag, H. Agneskerk*: Eucharistie met reiszegen bij parochiële bedevaart naar Lourdes
- za. 19 *Voorburg, St. Martinuskerk*: Gebedsviering 60 jaar Sint-Maartenscollege
- za. 19 *Leimuiden, kerk St. Jan de Doper*: Eucharistieviering
- zo. 20 *Nieuwveen, kerk H. Nicolaas*: Eucharistieviering 150 jaar parochiegemeenschap
- ma. 21 *Rotterdam, bisdomkantor*: Directie onderwijsstichting Lucas
- di. 22 *Rotterdam, bisdomkantor*: Mgr. Mark Edwards o.m.i. (hulpbisschop Melbourne)
- di. 22 *Rotterdam, bisdomkantor*: Justice and Peace
- wo. 23 *Breda*: Vergadering NRL
- do. 24 *Gdansk*: Ontmoeting en vergadering Fondation Pour Les Autres (t/m 26 september)
- zo. 27 *Rotterdam, kathedraal H.H. Laurentius en Elisabeth*: Eucharistieviering
- ma. 28 *Amersfoort*: Vergadering moderamen Raad van kerken
- ma. 28 *Utrecht*: Ontmoeting bisschoppen met fractieleden VVD
- di. 29 *Rotterdam, bisdomkantor*: Vergadering Priesterraad
- di. 29 *Rotterdam, bisdomkantor*: Delegatie Neocatechumenale gemeenschap
- wo. 30 *Rotterdam, bisdomkantor*: Afscheid Stef Kleinherenbrink (medewerker personeelszaken)
- wo. 30 *Den Haag*: Afscheid V. Scheffers (Justice and Peace)

Oktober 2015

- do. 1 *Voorburg, Vronesteyn*: Bijeenkomst vanwege Dies Natalis
- vr. 2 *Rotterdam*: Pelgrimszegen bedevaart naar Lourdes
- vr. 2 *Rotterdam, bisdomkantor*: Parochiebestuur a.i. St. Bernadetteparochie Rotterdam
- vr. 2 *Rotterdam, bisdomkantor*: Diocesane werkgroep huwelijk en gezin i.o.
- za. 3 *Banneux*: Deelname aan bedevaart Rotterdam-Breda (t/m 4 oktober)
- ma. 5 *Rotterdam, bisdomkantor*: Ontmoeting bisschoppen en bestuurslid COA
- di. 6 *Rotterdam, kathedraal*: Eucharistieviering
- di. 6 *Rotterdam, bisdomkantor*: Ontmoeting vertegenwoordigers Katholiek voortgezet onderwijs

- wo. 7 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Ontmoeting vertegenwoordigers Katholiek primair onderwijs
- do. 8 *Den Haag*: Werkbezoek aan MOC
- vr. 9 *Amersfoort*: Radio interview oecumene ‘kerken in de Keistad’
- vr. 9 *Voorhout, congregatie broeders vd Zeven Smarten*: Presentatie boek 15oste Sterfdag pater A. Flentrop SJ
- za. 10 *Hoeven, seminarie Bovendonk*: Lezing over Bisschoppensynodes 1967-2015
- zo. 11 *Voorschoten, parochie H. Augustinus*: Eucharistie en inzegening parochiecentrum (‘Bondsgebouw’)
- zo. 11 *Roelofarendsveen, kerk H. Petrus’ banden*: Tour of Faith
- di. 13 *Utrecht*: Bisschoppenconferentie
- wo. 14 *Zeist, Dijnsselburg*: Plenaire vergadering Raad van kerken
- wo. 14 *Nijmegen*: Bezoek aan Instituut Oosters Christendom
- do. 15 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Jaarvergadering diocesane bezoekgroep
- do. 15 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Afvaardiging Neo-Catechumenaat
- vr. 16 *Den Haag, Poolse Ambassade*: Uitreiking onderscheiding pater S. Trypuc (pastoor Poolse parochie)
- za. 17 *Rijswijk, kerk H.H. Benedictus en Bernadette*: Impulsdag kerkmuziek, presentatie Laurentiusmis voor kinderkoren
- zo. 18 *Haastrecht, kerk St. Barnabas*: Eucharistieviering op feest H. Maria ter Weghe
- ma. 19 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Vergadering R.K. instelling H.H. Laurentius en Ignatius
- di. 20 *Brielle (H.H. Martelaren Gorcum) en Dordrecht (Zrs. Maria Stella Matutina)*: Werkbezoek met nuntius Mgr. A. Cavalli
- za. 24 *Den Haag, kerk H. Jacobus de Meerdere*: Priesterwijding broeder Kornelius Maria csj
- zo. 25 *Nieuwerkerk a.d. IJssel, St. Josephkerk*: Eucharistieviering Oogstdankdag
- ma. 26 *Amersfoort*: Vergadering moderamen Raad van kerken
- ma. 26 *Breda*: Gesprek Liturgische Commissie Raad van kerken met Nationale Raad voor Liturgie
- di. 27 *Delft*: Vergadering Pascor (directies primair onderwijs en RK identiteitsbegeleiders)
- wo. 28 *Den Haag, waterbedrijf Dunea*: Inspiratietafel over klimaat en duurzaamheid
- do. 29 *Nootdorp*: Alphacursus: catecheseavond over de H. Geest
- vr. 30 *Voorburg, Vronesteyn*: Vergadering curatorium
- za. 31 *Vianen, parochie H. Drie-eenheid*: Vormselviering

November 2015

- zo. 1 *Rotterdam, kerk H.H. Michael en Clemens*: Eucharistieviering op hoogfeest Allerheiligen met vormsel
- zo. 1 *Rotterdam, Eendrachtskapel*: Engelstalige eucharistieviering
- ma. 2 *Rotterdam, kathedrale kerk*: Eucharistieviering Allerzielen
- di. 3 *Roelofarendsveen, parochies H.H. Franciscus en Clara*: Ontmoeting met parochiebesturen en pastoraal team
- do. 5 *Rotterdam, kapel bisdomkantoor*: Eucharistieviering met eed van trouw door wijdingskandidaat Boris Plavčić
- vr. 6 *Woerden, Lutherse kerk*: Oecumenisch symposium ‘Van Conflict naar Gemeenschap’
- vr. 6 *Rotterdam, kathedrale kerk*: Presentie CD kathedrale Cantorij
- za. 7 *Breda, kathedraal*: Bij priesterwijding Jochem van Velthoven
- za. 7 *Noordwijkerhout, St. Victor en Jozef*: Vormselviering
- zo. 8 *Nootdorp*: Eucharistie met pelgrims Banneux (reünie)
- zo. 8 *Rotterdam, kathedrale kerk*: Eucharistieviering diakenwijding Boris Plavčić
- zo. 8 *Rotterdam, Eendrachtskapel*: Engelstalige eucharistieviering
- ma. 9 *Breda*: Vergadering bestuur KBS
- di. 10 *Utrecht*: Bisschoppenconferentie
- wo. 11 *Zeist, Dijnseburg*: Plenaire vergadering Raad van kerken
- vr. 13 *Den Bosch, Radio Maria*: Vraaggesprek over H. Laurentius
- za. 14 *De Lier, kerk H.H. Martelaren van Gorcum*: Vormselviering
- zo. 15 *Dordrecht, Parochie H. Teresa van Avila*: Vormselviering
- zo. 15 *Den Haag, MOC*: Ontmoeting met groepen M25
- zo. 15 *Rotterdam, Eendrachtskapel*: Engelstalige eucharistieviering
- ma. 16 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Diocesane Caritas Instelling (DCI)
- ma. 16 *Utrecht*: Vergadering Thomasfonds
- di. 17 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Priesterraad
- wo. 18 *Amersfoort, Bergkerk*: Conferentie ‘Kerk een veilige plek’
- vr. 20 *Den Bosch, Radio Maria*: Opname kerstretraite
- za. 21 *Rotterdam, kathedrale kerk*: Uitvaartmis van de heer R.J.G. Bandell
- za. 21 *Voorschoten, zusters Dominicanessen*: Begin Dominicusjaar
- za. 21 *Monster, kerk H. Machutus*: Vormselviering
- zo. 22 *Hillegom, parochie H. Willibrordus*: Vormselviering
- zo. 22 *Rotterdam, Eendrachtskapel*: Engelstalige eucharistieviering

- ma. 23 *Rotterdam, begraafplaats H. Laurentius*: Begrafenis van de heer R.J.G. Bandell
- ma. 23 *Rotterdam, Eendrachtskapel*: Vergadering R.K. Instelling H.H. Laurentius en Ignatius
- di. 24 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Projectencommissie
- wo. 25 *Dordrecht, parochie H. Teresa van Avila*: Lezing over bisschoppensynode en huwelijk en gezin
- vr. 27 *Rotterdam*: Diocesane werkgroep huwelijk en gezin
- za. 28 *Den Haag, Boskant*: Eucharistie bij start apostolaat zusters SSVM (blauwe zusters)
- za. 28 *Den Haag, Boskant*: Opname Geloofsgesprek voor Omroep RKK
- za. 28 *Voorburg, H. Martinuskerk*: Eucharistieviering bij start parochiefederatie Vlietstreek
- ma. 30 *Paderborn*: Internationale Dialoogcommissie RKK en OKK (IRAD)(t/m 3 december)

December 2015

- do. 3 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Apostolaat ter zee 'Stella Maris'
- do. 3 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Bestuur Poolse parochie
- za. 5 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Maronitische bisschop Gemayel
- za. 5 *Den Haag, kerk O.L.V Onbevlekt ontvangen*: Kerstconcert Italiaanse parochiegemeenschap (Missione Cattolica)
- zo. 6 *Kerk H.H. Laurentius en Ignatius (Eendrachtskapel)*: Engelstalige mis
- ma. 7 *Utrecht*: Bisschoppenconferentie
- wo. 9 *Utrecht*: Lezing over sacrament van boete en verzoening (heilig jaar)
- do. 10 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Team Studentenparochie
- vr. 11 *Amsterdam*: Overleg inzake procedure klachtencommissie
- za. 12 *Schiedam, basiliek*: Ontmoeting met vrijwilligers die openstelling kerk
- za. 12 *Rotterdam, kerk H.H. Laurentius en Ignatius (Eendrachtskapel)*: Ontmoeting met Italiaanse gemeenschap
- zo. 13 *Schiedam, basiliek St. Lidwina en O.L.V van de Rozenkrans*: Eucharistieviering met opening heilige deur
- zo. 13 *Hoogvliet*: Aanbidding/biecht, Tour of Faith
- ma. 14 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Raad voor economische aangelegenheden
- di. 15 *Breda*: Vertaalcommissie altaarmissaal
- do. 17 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Kathedraal Kapittel
- do. 17 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Adventsviering

- vr. 18 *Utrecht*: Congres Thomasinstituut
- vr. 18 *Rotterdam, St. Laurentius begraafplaats*: Kerstlichtjes avond
- za. 19 *Rotterdam*: Voordracht en eucharistische aanbidding Carmelgroep St. Joseph
- zo. 20 *Lekkerkerk, kapel H. Jozef*: Eucharistieviering
- zo. 20 *Rotterdam, kerk H.H. Laurentius en Ignatius*: Engelstalige mis
- ma. 21 *Voorburg, priester- en diakenopleiding Vronesteyn*: Eucharistieviering en maaltijd met staf en studenten
- do. 24 *Alblasserdam, kerk O.L.V. Onbevlekt Ontvangen*: Eucharistieviering kerst-avond
- do. 24 *Rotterdam, kathedraal H.H. Laurentius en Elisabeth*: Eucharistieviering kerstnacht
- vr. 25 *Rotterdam, kathedraal H.H. Laurentius en Elisabeth*: Eucharistieviering kerstdag
- vr. 25 *Rotterdam, kerk H.H. Laurentius en Ignatius*: Engelstalige eucharistieviering kerstdag
- zo. 27 *Rotterdam, kathedraal H.H. Laurentius en Elisabeth*: Eucharistieviering feest H. Familie (jubileum kardinaal Simonis)
- zo. 27 *Rotterdam, kerk H.H. Laurentius en Ignatius*: Engelstalige eucharistieviering

Uitgave: Bisdom Rotterdam, juli 2016
Fotografie cover: Ramon Mangold, Nationale Bedevaart Brielle 11 juli 2015
Vormgeving: Bovenwijs
Basisontwerp: Daily Milk
Drukwerk: MultiCopy

Bisdom Rotterdam
Koningin Emmaplein 3
3016 AA Rotterdam

T: 010-2815171
E: bureau@bisdomrotterdam.nl
I: www.bisdomrotterdam.nl

Bisdom Rotterdam

